

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA, OKUL AİLE BİRLİĞİ
GÖREVLERİNE VERİLEN ÖNEM DERECESİ
VE BU GÖREVLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyhmus AKAL

Çanakkale, 2010

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA, OKUL AİLE BİRLİĞİ GÖREVLERİNE VERİLEN
ÖNEM DERECESİ VE BU GÖREVLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Şeyhmus AKAL

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

Çanakkale – 2010

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*İlköğretim okullarında, Okul Aile Birliği görevlerine verilen önem derecesi ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyi*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28 / 06 / 2010

Şeyhmus AKAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Şeyhmus AKAL'a ait "İlköğretim Okullarında, Okul Aile Birliği Görevlerine Verilen Önem Derecesi ve Bu Görevlerin Gerçekleşme Düzeyi" adlı çalışma, jürimiz tarafından

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Yard. Doç. Dr. Haydar DURUKAN

Üye Yrd. Doç. Dr. Hasan ARSLAN

Üye Yard. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR
(Danışman)

Tez No : 378805

Tez Savunma Tarihi : 28.06.2010

ONAY

Doç. Dr. Yücel ACER
Enstitü Müdürü
28/06/2010

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA, OKUL AİLE BİRLİĞİ GÖREVLERİNE VERİLEN ÖNEM DERECESİ VE BU GÖREVLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİ

ÖZET

Okulda başarının yakalanmasında birçok faktör rol oynamaktadır. Başarının yakalanmasında öğrencinin gelişim özellikleri kadar, öğretmen nitelikleri, okul yönetiminin yapısı ve ailenin tutumu önemli bir etkiye sahiptir. Öğrencilerin okul başarısı sadece okulda öğretmen-öğrenci etkileşimi sonucunda gerçekleşmemektedir. Ebeveynler de çocuklarına okuldaki etkinlikleri tamamlayıcı nitelikte çok önemli katkılar sunabilirler.

Okullarda, velilerin katılımı çoğunlukla “okul aile birlikleri” aracılığı ile gerçekleşmektedir. Çoğunluğu okulun velilerinden oluşan “Okul aile birliği” yönetimleri okula önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle birlik yönetiminde görev alan velilerin okul aile birliklerinin çalışmalarının önemi ve görevlerin yerine getirilmesi hakkındaki görüşleri önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarındaki okul-aile birliği yönetim kurulu ve denetim kurulu üyesi velilerin, Okul-Aile Birliği Yönetimlerinin görevlerine verdikleri önem derecesi ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerini görüşleri arasında yönetimde görev alma sürelerine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymaktır.

Tarama modelinde ele alın çalışmada, okul aile birliği yönetim kurulunun görevlerine ilişkin hazırlanan anket formu ile belirlenen örneklem grubundan toplanan veriler analiz edilerek, bulgulara ve sonuçlara ulaşılmıştır. Veriler örneklem grubu olarak belirlenen 30 ilköğretim okulundaki 278 veliden toplanmıştır.

Okul aile birliği yönetim kurulu ve denetim kurulu üyesi velilerinin görüşlerine göre, okul aile birliklerinin görevleri oldukça önemli görülmele birlikte, görevlerin yerine getirilme derecesi orta düzeyde kalmaktadır. Bunun yanında, birlikte daha çok sosyal etkinlikler, parasal nitelikteki maddi görevler ön plana çıkmakta, eğitimsel görevlere üyelerin katkısı düşük düzeyde kalmaktadır. Velilerin okul çalışmalarına tüm alanlarda katılımlarının sağlanmasına ortam hazırlanması, okul aile birliğinde görev alan velilerin okula katkı alan ve türlerinin zenginleştirilmesi amacıyla velilere yönelik eğitimler yapılması çalışmanın önerileri olarak sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Okul aile birliği, veli katılımı, okul aile birliği görevleri.

**THE LEVEL OF SIGNIFICANCE ATTACHED TO “PARENT-TEACHER
ASSOCIATION” TASKS IN ELEMENTARY SCHOOLS AND THE
REALIZATION LEVEL OF THESE TASKS**

ABSTRACT

Many factors play roles in achieving the success in school. In addition to the developments features of students, quality of teacher, structure of school management and attitude of families have an important effect. Student’s success does not only occur due to the teacher-students interaction. Parents can also initiate supplementary support the students’ facilities in school.

The participation of families generally takes place in frame of “parent-teacher association”. Parent-teacher associations which are mostly formed by school parents give important support to the school. Due to this reason, the views of parents working in the management about the importance of parent-teacher associations and performing the tasks are significant.

The aim of this study is to set forth the importance level of member parents of board of management and control and the difference of the views according to the assignment period of time.

In the study which has been achieved with survey method, the questionnaire which has been prepared due to the views of the members of parent-teacher associations has been analyzed and the data has been gathered. Then, the findings and the conclusion have been reached. The data has been collected from the sample group which includes 30 primary schools and 278 parents.

According to the views of member parents of board of management and control, the tasks of parent-teacher associations are viewed as significant and performing the tasks have been found in the mid-level. Besides, these members give less importance to the educational activities than social activities. The suggestions of the study are presented as supplying the suitable atmosphere for parents to participate in the school activities efficiently and organizing educational seminars for the parents who work in parent-teacher associations.

Key words: Parent-teacher association, parent involvement, parent-teacher association tasks.

ÖNSÖZ

Bir eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmesi, kaliteli bir ürün ortaya koymasında öğrenci, öğretmen, okul yönetimi ve veli gibi birçok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörlerden biri olan veliler öğrenme öğretme sürecine doğrudan katılmasalar da önemli bir değişken olarak görülebilir. Çünkü veliler, eğitim sürecinin temel değişkeni ve işlenen girdisi olan öğrenciler üzerinde doğrudan etkide bulunabilecekleri gibi işleyen girdi olan öğretmenler ile okul yönetimi ve kullanılan girdilere de katkıda bulunabilmektedirler.

Bir eğitim çalışanı olan araştırmacı, öğretmen ve okul yöneticisi olarak görev yaptığı tüm okullarda velilerin katılımının okulun başarısına ve kaliteli bir ürün ortaya koymasına önemli katkılarının olduğunu gözlemiştir. Ancak bu katkıların özellikle veliler tarafından çoğu kez yeterince algılanmadığı da gözlenen bir durum olmuştur. Yaşanan bu deneyimler, velilerin okula katılımlarının örgütlü birimi olan *Okul Aile Birliği*'nin üstlendiği görevlerin ne derece önemli olduğu ve görevlerini ne derece yerine getirdiğinin bilinmesini önemli kılmaktadır.

Okul aile birliği yönetiminde görev alan velilerin, birliğin görevlerini ne derece yerine getirdiği ve önemli gördüğünü ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Araştırma raporunun birinci bölümünde, Okul Aile Birliği ve veli katılımının önemi, birliğin okullarda örgütlenme biçimi ve görev alanlarına ilişkin kuramsal bilgilerden sonra problem ortaya konulmuş, amaç ve alt amaçlara, sayıtlı ve sınırlılıklara yer verilmiştir. Raporun ikinci bölümü olan Yöntem bölümünde çalışmanın desenlemesi yapılmış; üçüncü bölümünde ulaşılan bulgular ve yorumlar; dördüncü bölümünde ise çıkarılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmacı olarak, farklı il ve okullarda öğretmenlik görevini yerine getirerek yürüttüğüm çalışmamı tamamlamamda fiziksel uzaklığın sıkıntılarını yaşadım. Bu süreçte derslerini aldığım öğretim üyelerinin teşvik edici desteğini gördüm. Kendilerine, kişisel gelişimime ve eğitim sorunlarına sistematik bir yaklaşım sergileme becerimin gelişmesine katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Tezimin hazırlanması ve

sonuçlandırılmasında önemli desteği, güdüleyiciliği ve katkısı olan Dr. Mustafa Aydın BAŞAR'a teşekkür ederim.

Lisansüstü öğrenim sürecinde kendilerine ayırabileceğim zamanı hoşgörü ve anlayışla karşılayan, bana destek olan eşim ve oğluma da ayrı bir teşekkürü borçlu olduğu ifade etmek zorundayım. Bu süreçteki fedakârlıkları ve destekleri için aileme, eşim ve biricik oğluma şükranlarımı sunarım.

Çanakkale, 2010

Şeyhmus AKAL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TAAHHÜTNAME	
ONAY	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER LİSTESİ	ix
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.1. Okul - Veli İşbirliği ve Önemi	1
1.2. Okul Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı	10
1.3. Ailelerin Okuldaki Karar Sürecine Katılması	13
1.4. Okul Aile Birlikleri	15
1.5. Okul Aile Birliğinin Görevleri	17
1.6. Okul Aile Birliği, Okul Yöneticileri ve Öğretmen İlişkileri	21
1.7. Problem	22
1.8. Amaç ve Alt Amaçlar	23

1.9. Önem	24
1.10. Sayıtlılar	25
1.11. Kapsam ve Sınırlılıklar	25
1.12. İlgili Araştırmalar	26
BÖLÜM II	
YÖNTEM	31
2.1. Araştırma Modeli	31
2.2. Evren ve Örneklem	31
2.3. Verilerin Toplanması	32
2.4. Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Yorumu	32
BÖLÜM III	
BULGULAR ve YORUMU	35
3.1. Bulgular	35
3.1.1. Örneklem Grubunun Kişisel Bilgileri	35
3.1.2. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilme Düzeyine İlişkin Bulgular	36
3.1.3. Okul Aile Birliği Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyine İlişkin Bulgular	39
3.1.4. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilme ve Önemli Görülme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular	42

3.1.5. Yöneticilerin, Okul Aile Birliği Yönetimlerinde Görev Alma Sürelerine Göre, Görevlerinin Yerine Getirilme Düzeyi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	44
3.1.6. Yöneticilerin, Okul Aile Birliği Yönetimlerinde Görev Alma Sürelerine Göre, Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	46
3.1.7. Okul Aile Birliği Görevleri Yerine Getirilmesi ve Önemi Bütünü Açısından Görev Alma Süreleri Arasındaki İlişki	48
3.2. Yorumlar	49
 BÖLÜM IV	
SONUÇ ve ÖNERİLER	51
4.1. Sonuçlar	51
4.2. Öneriler.....	52
 KAYNAKÇA	 54
 EKLER	 60
EK – 1 . Anket Formu Örneği.....	61
EK – 2 Anova Sonuçları	64

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu Üyelerinin Yönetim Kurulunda Görev Alma Sürelerine Göre Cinsiyet Bakımından Dağılımı	35
Çizelge 2. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevleri Yerine Getirme Dereceleri ...	38
Çizelge 3. Okul Aile Birliği Üyelerinin, Okul Aile Birliği Görevlerini Önemli Görme Dereceleri	41
Çizelge 4. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Yerine Getirme ve Önemli Görme Düzeyleri İlişkisi	43
Çizelge 5. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Yerine Getirme Derecesinin Görev Alma Sürelerine Göre Ortalamaları	45
Çizelge 6. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Önemli Görülme Derecesinin Görev Alma Sürelerine Göre Ortalamaları	47
Çizelge 7. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilmesi İle Görev Alma Süreleri Arasındaki Farkın Anlamlılık Düzeyi	48
Çizelge 8. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilmesi İle Görev Alma Süreleri Arasındaki Farkın Anlamlılık Düzeyi	49
Çizelge 9. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki	64
Çizelge 10. Okul Aile Birliği Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki	66

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu, ilköğretim okullarındaki öğretmen, veli ve okul-aile birliği yönetim ve denetim kurulu üyelerinin Okul Aile Birliğinin görevlerine verilen önem derecesi ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi oluşturmaktadır.

1.1. Okul - Veli İşbirliği ve Önemi

Çağımızda yaşadığımız toplumsal ve teknolojik değişme ve gelişmeler, okulları sürekli gelişme yolunda çevresiyle bütünleşen, değişim ve yenileşmeye açık dinamik örgütler olmaları yönünde zorlamaya başlamıştır (Özmen ve Harktı 2005). Okullar öğrencilerin başarısını artıracak, toplumda iyi vatandaş olmasını sağlayacak yolları bulmaya ve geliştirmeye çalışmaktadır. Bu amaca ulaşmak da aile, okul ve çevre işbirliğinde mümkün olabilmektedir (Arslan ve Nural 2004: 99). Akademik yönden başarısı yüksek okulların, başarı düzeyi düşük okullardan daha fazla çevresel, ailevi destek ve katılıma sahip oldukları belirlenmiştir (Şişman ve Turan 2004: 271).

Okul, açık sistem yaklaşımı açısından çevresiyle etkileşen, onunla alış-veriş ilişkileri içinde olan bir örgüt olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla okul, söz konusu çevreden bağımsız olarak ele alınamaz ve çözümlenemez. Okul, yakın ve uzak çevre olarak iki kategoride ele alınırsa, okulun yakın çevresini aileler, öğrenci velileri oluşturmaktadır. Uzak çevre olarak da okulun etkileşim içinde olduğu siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel çevreden söz edilebilir. Diğer taraftan okulun çevresiyle ilişkilerinde okul içinde iki formal kanal bulunup bunlar, okul aile birlikleri ve okul koruma dernekleridir. Okul Aile Birliği, Mili Eğitim Bakanlığınca hazırlanan Okul Aile Birliği

yönetmeliğine göre oluşturulan ve işleyen bir örgüttür. Bu örgüt, eğitimle ilgili konularda okul ile ailenin işbirliğini sağlamaya dönük etkinliklerde bulunmak durumundadır (Şişman ve Turan 2004: 251).

Aile eğitim açısından okulun dışındaki en etkili çevredir. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir (Erdoğan 2000: 179). Eğitim yönetimine özellik veren etkenlerin belki başında, eğitim girişimine katılan bireyler ve gruplar arasındaki bu yalın ilişkiler gelir. Okulun ürünü, bireyler için yapılmış bazı şeyler değil, bireylerin kendileridir. Ayrıca okul denilen örgüt vazgeçilmez bir kurumdur. Bu bakımdan, okul yöneticisi kendisi ile görüşmeyi bir sıkıntı sayan ana- baba ile işbirliği kurmak zorundadır. Bir örgüt çevredeki bireylere ve gruplara ne kadar bağlı olursa, bunların beklentileri örgütü o oranda etkiler (Bursalıoğlu 1998: 52). Dolayısıyla yönetici, okul aile ilişkilerini eğitimi zenginleştiren bir alan olarak görmeli ve bu etkileşimin sağlıklı bir şekilde yürümesi için özen göstermelidir (Erdoğan 2000: 180).

Örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, örgütteki madde ve insan kaynaklarına yön vermek yönetimin görevidir. Bunu yaparken yönetim, örgüt içindeki ve dışındaki farklı yarar ve beklentileri uzlaştırmak zorundadır. Bu bilimsel bir koordinasyon gücü ister. Ayrıca eğitim gibi sosyal organizasyonlarda koordinasyonu, içten gelen bir işbirliği izlemelidir (Özdemir, 1998: 106) Çağdaş yönetim anlayışına göre, okul müdürünün okulun içindeki ve dışındaki bir kısım öğelerden etkilenmesi doğaldır. Okul müdürünü karar sürecinde etkileyen öğeler iç ve dış olmak üzere iki kümede toplanabilir. Dış öğeler arasında, veli olarak anne ve baba ön sırada ve okulun yakın çevresi yer almaktadır (Açıkalın, 1998: 56). Amerika Birleşik Devletlerinde 2000’li yıllar için eğitim hedef ve ilkeleri içerisinde “*Eğitimde velilerin, öğretmenlerin ve toplumun işbirliği esas alınacaktır*” denilmektedir (Hedges ve Axelrod 1995; akt. Özdemir 1998: 61).

Eğitimin demokratikleşmesi, eğitimin etkinliğinin artması, okulun toplumsallaşması, kabul görmesi, saygınlığı okul müdürünün kararlarını karşı duyarlılığı ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle okul müdürleri kararlarını ve eylemlerini etkileyen iç ve dış öğelere karşı duyarlı olmalı, karar üzerindeki etkilerini çözümleyici, onlarla iletişim ve etkileşime hazır bir tutum içinde yaklaşmalıdır (Açıkalın 1998: 57).

Okulun çevrede etkili olabilmesi, okul yönetiminin okul çevre ilişkilerini geliştirmeye dönük bir strateji belirlemesi, çevreyi ve toplumu, söz konusu çevre ve toplumda egemen toplumsal değerleri, formal ve informal çevre liderlerini tanımasıyla mümkün olur. Her okul velilerin ekonomik ve mesleki durumunu toplumsal yapı (etnik, dil, din v.b) yönünden özelliklerini eğitim ve disiplin konusundaki beklentilerini eğitim ile ilgili kaynaklara sahip olma düzeylerini tanımak ve bilmek durumundadır (Şişman 2006).

Çevrenin yoğun desteğini alabilmek ve çevre ihtiyaçlarına yanıt veren eğitimi gerçekleştirebilmek için tek merkezden yönetim yerine, bölge temelli veya okul temelli yönetim anlayışı içinde, okullar daha bağımsız fakat daha katılımcı bir yönetim yapısı benimsemektedir. 1990'lı yıllardan beri okul yönetiminde uygulanmaya başlayan "*Toplam Kalite Yönetimi*" ilkeleri eğitimde kaliteyi yakalayabilmek için, iç ve dış müşteriler arasında güçlü bir bağlantı kurulmasını öngörmektedir. Böyle bir yönetim yapısı içinde, sorumluluk alan, hesap veren, işbirliği ve özveri içinde çalışan kadroları oluşturmak ve çevrenin destek ve katkısını elde etmek eğitimin amaçlarına ulaşması açısından önemlidir. Okulların günümüzün karmaşık örgüt ve toplum yapısı içinde, toplumun diğer bölümlerinden ayrılarak, bağımsız bir şekilde amaçlarını gerçekleştiremeyeceği hususu önemle dile getirilmektedir. Okul, aile ve çevre işbirliği öğrenci ve okul gelişimi açısından taşıdığı önem göz önünde tutularak, etkili okul, aile ve çevre işbirliğinin gerçekleşebilmesi için yıllık veya daha fazla süreli planlamaların yapılmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Özmen ve Harkı 2005: 163).

Etkili okullara ilişkin yapılan bir araştırma velilerin okula destek olma ve okulun kendilerinden beklentileri hakkında yeterince bilinçli olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle okul çevre veli işbirliği ve ilişkilerin geliştirilmesine yönelik düzenlemelerin gözden geçirilmesi, beklentilerin dikkate alınması ve engellerin ortadan kaldırılması önerilmektedir (Şişman 2002).

Etkili olmayı hedefleyen bir okulun çevresi ile ilişkilerinde, özellikle velilerle ilişkileri yönünden şu özelliklerden söz edilebilir (Şişman ve Turan 2004: 271):

1. Okul ile aile arasında çift yönlü iletişim ve işbirliği vardır.
2. Okul, okul toplumunun üyelerinin her türlü önerilerine açıktır.

3. Veliler okul ve öğretmenleri sürekli ziyaret ederler.
4. Veliler yönetici ve öğretmenlerle rahatlıkla görüşebilir.
5. Veliler okulla ilgili öneri ve şikâyetlerini çekinmeden iletebilirler.
6. Veliler okulla ilgili kararlara katılırlar.
7. Okul dışı çevre ve veliler, maddi manevi katkıda bulunmaya isteklidir.
8. Veliler, kendilerinden neler beklendiğinin bilinç ve sorumluluğuna sahiptir.
9. Öğrenci disiplin kurulları konusunda aile ile okul arasında bir uzlaşma vardır.
10. Eğitimin amaçları konusunda okulla aile arasında bir uzlaşma vardır.

ABD’de Paulding Bölgesi Eğitim Kurulu ise, okul sistemi ile öğrenci aileleri ve genelde toplum arasında güçlü bir ortaklık kurulmasının taşıdığı önemi bu alanda geliştirdiği standartlarla ortaya koymaktadır. Kurul, okul, aile ve çevre temelindeki bütünleşmenin sağlanabilmesi için okulların aşağıda belirtilen standartları uygulamalarını benimsemiştir (Özmen ve Harktı 2005: 167-168):

1. İletişim: Okul ile aile arasındaki iletişim düzenli iki yönlü ve anlamlı olmalıdır. İletişim sağlam bir ortaklığın temelidir. Aileler ve eğitimciler etkili şekilde iletişimde bulunursa olumlu ilişkiler gelişecek, sorunlar daha kolay çözülecek ve öğrenciler daha büyük ilerleme kaydedecektir.

2. Ana–baba rolü: Öğrenciye en önemli destek ailesi olabilir. Okullar öğrencilerin eğitiminde ailenin rolünü anlar ve buna saygı duyarsa, okul ve aile arasında etkili ortaklıklar kurulabilir.

3. Öğrenci öğrenmesi: Ana- babaların evde çocuklarına yardım etmesi öğrenci öğrenmesini artıracaktır. Öğretmen ve yöneticiler ailelerle birlikte öğrenci öğrenmesi için bir takım oluşturmalarıdır.

4. Gönüllülük: Ailelerin okula gelmeleri, destekleri ve yardımları aranmalı, bu alanda ailelerin gönüllü olmaları aranmalıdır.

5. Okul kararlarına katılım: Öğrencileri ve aileleri etkileyecek kararlar ailelerle birlikte alınmalıdır. Yapılan araştırmalar, ailelerin karar verme sürecinde yer aldıkları ve aile önerilerinin dikkate alındığı durumlarda daha çok halk desteği sağlandığını ve öğrenci başarısının arttığını göstermektedir.

6. Toplumla işbirliği: Toplum kaynakları okulları, aileleri ve öğrenci öğrenmesini gerçekleştirmek için kullanılmalıdır. Okulun amaçlarına ulaşmasında toplum desteği yaşamsal önem taşır. Mükemmel okullar topluma da yarar sağlar. En iyi ortaklık karşılıklı yarar sağlayandır. Sadece grup ve kurumlarla değil bireylerle de irtibat kurulmalıdır.

Okula yönelik aile katılımının maddi yönü olduğu gibi okulun toplum tarafından benimsenmesi ve eğitim merkezi olarak değerlendirilmesi anlamında toplumsal yönü de bulunmaktadır. Aile katılımının tek yönlü ve sorunlu bir ifade olduğunu savunan Crozier (1999), aile katılımından ne anlaşılması gerektiğinin ve amacının ne olduğunun net olarak belirlenmesinin önemine değinmektedir. Ailelerin okula katılımı ile ifade edilen anlam okul yönetimlerince “*okuldaki etkinliklere destek*” olarak özetlenmektedir.

Okul yönetiminin ve öğretmenlerin çabalarını destekleyecek ve aynı doğrultuda ev içi etkinliklere önem verecek bir aile katılımı ön plana çıkmaktadır. Aileler, öğretmenlerin mesleki uzmanlığına saygı duymakta, kendi sınırlarını bilmekte ve gereken saygıyı göstermektedir. Bununla birlikte ders konusunda öğretmenlere akıl vermeye çalışan veli davranışı, en beğenilmeyen davranış olarak ifade edilmektedir.

1948 yılında 14 yaşına kadar zorunlu eğitim uygulamasının geçerli olduğu Malta’da 2000’li yıllara gelindiğinde, eğitimde özel sektör payının yüzde 32’ye ulaştığıdır. Bunun yanında, ailelerin okula maddi katkıda bulunması, ailelerle-okul arasında olumlu bir ilişki kurulabilmesi açısından oldukça önemli kabul edilmektedir. Ailelerin okula gönüllü başta bulunması, okul-aile iletişimi açısından anlamlı bulunduğu gibi, ailelere yönelik eğitim programları ile okul bir anlamda ailelerin ayağına götürülmektedir (Darmanın 2003). Bu durum, okul ile aile arasında kurulacak olumlu ilişkilerin ve veli katılımının eğitim alanındaki gelişmelerin hangi noktalara gelebileceğine güzel bir örnek olarak görülebilir.

Eğitim sistemleri, yerel düzeyde karşılaştıkları sorunları çözebilmek için çeşitli projeler geliştirmekte ve farklı uygulamalara yönelmektedir. İngiltere Eğitim Sekreterliğinin, yerel düzeyde karşılaşılan sorunların yerel düzeyde çözümü amacıyla 1998 yılında “Eğitim Bölgesi Eylemi” (Education Action Zone) ve “Okul Birlikleri” (School Organisation Comitte) gibi uygulamaları başlattığı belirtilmektedir (Garnett ve Demaine 2000; Reid ve Brain, 2003). Bu uygulamalarla, yerel düzeydeki eğitim kurumları, iş sektörü ve aileler arasında ortak amaç birliği oluşturulması, köklü çözümler üretebilmek için aileler ve yerel örgütlerin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu yolla, okulların gereksinim duyduğu değişim ve dönüşümün yerel düzeydeki koşullar gözetilerek gerçekleştirilmesi ve ailelerin okullardaki karar ve uygulama sürecine daha etkin katılımlarının sağlanması yoluyla toplumun kalkındırılmasına çalışılmaktadır.

İngiltere’de ve Galler Bölgesinde eğitim-öğretim yılı başında aileler ve okul arasında bir anlaşma yapılmakta, aile katılımı ile ilgili beklentilerin ve okulda velilerin çocukları için yerine getirmesi gereken görevler yasal bir sözleşme ile güvence altına alınmaktadır (Crozier 1999). Türkiye’de de, 2004 İlköğretim Programı ile beraber, “*Veli Sözleşmesi*” olarak adlandırılan benzer bir uygulama başlatılmış, ancak bir yıllık uygulamadan sonra bir daha sözleşmelerin imzalatılması gündeme dahi gelmemiştir. Söz konusu sözleşmede, velilerin öğrencilerle ilişkileri, okul geliştirme çalışmalarına katılım vb. konularda birçok madde bulunmakta idi.

Okul, toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlendiği için birçok toplumsal kurum ve grup okullarda gerçekleştirilen etkinliklerle ilgilenir ve bu etkinlikleri denetler. Okulun yakın çevresini oluşturan kişi, grup ve kurumların en etkilileri veliler, okul aile birliği, işverenler ve basındır. Okulun amaçlarına ulaşmasında veliler önemli rol oynar. Okulda kazandırılan bilgi ve becerilerin aile ortamında izlenmesi ve aile eğitimi ile okul eğitiminin birbiriyle tutarlı olması hem okulun hem de öğrencilerin başarısını artırır. Veliler arasında siyasal güce, buldukları mevkiden kaynaklanan bazı güçlere sahip olanlar, ekonomik gücünden yararlanılabilecekler bulunabilir. Okul bu velilerin liderlik ve girişimcilik özelliklerinden yararlanarak çevre ile ilişkileri daha iyi geliştirme olanağına sahip olabilir. Okulların velilerle işbirliği yapması için okullarda okul aile birlikleri kurulur. Bu birlikler okulun gelişmesine, okulun ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur (Erden 1998: 61-62).

Günümüzde aileler, okulların yardımını olmaksızın çocuklarını eğitemeyecekleri gibi, okullar da, ailelerle işbirliği yapmaksızın öğrencilerini gerektiği şekilde yetiştiremezler (Kıncal 1991: 24). Bu yönüyle, bir okul, içinde bulunduğu çevre halkının gösterdiği ilgi ve destekleme arzusu ölçüsünde iyi bir okul olacaktır denilebilir. Halkın okula destek olması ise, ancak halkın okulu iyi bir şekilde anladığı, okulun uygulamalarında söz sahibi olduğu ve anne-baba ile öğretmenler birlikte çalıştıkları zaman sağlanabilir (Grant 1964: 29). Dolayısıyla, öğrencilerin geliştirilmesi sürecinde aileler ile öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Özellikle de, öğretmenler okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilmesinde ve geliştirilmesinde çok önemli bir göreve sahiptirler. Çünkü öğretmenler çocuklarla sürekli olarak yakın bir yüz yüze iletişim içerisinde bulunmakta ve onların ilgi ve ihtiyaçlarının neler olduğunu en iyi bilen kişiler konumunda bulunmaktadır.

Öğretmenler, çocuklarına nasıl yardımcı olacakları konusunda yardıma ihtiyacı olan veya çocuklarına karşı olan sorumluluk duyan anne ve babaları ziyaret etmek zorundadır. Bunun yanında öğretmenler, anne ve babaları aile ve çocukla iletişim konulu bir derse katılmaya teşvik edilmelidir. Böylece, onların kişisel durumlarını ve çocuklarına ait sorunları ve kabul etmeyi öğrenmede öğretmen, anne ve babalara özel yardım sağlayabilecektir. Aynı zamanda, anne ve babaların kendileriyle veya çocuklarıyla sorunları olduğunda onlara yardımda bulunmalı ve öğrencilerini daha yakından tanımak için ailelerden yardım almalıdır (Biller 1997: 51). Tüm bunlara dayalı olarak da öğretmenler, okul, aile ve çevre ortamlarını birbirini tamamlayacak şekilde bir araya getiren bir kaynaştırıcı, katalizör (Erkan 1996: 609-611) görevini üstlenmelidirler.

Okul ile ailenin işbirliği kaçınılmaz ve birbirinden ayrılmaz iki özellik olarak görülmek zorundadır. Okul ile aile işbirliğini gerekli ve hatta zorunlu kılan birçok neden vardır. Bu nedenlerden başlıcalar şöyle sıralanabilir (Epstein, 2001: 411):

1. Okul eğitim programlarını geliştirmek.
2. Anne babanın liderliğini arttırmak, becerilerini daha üst seviyelere çıkartmak.
3. Ailenin okula destek vermesini sağlamak.
4. Çocukların hem bugün, hem de gelecekteki yaşamlarında başarılı bir birey olabilmelerini sağlamak.

5. Okuldaki diğer ailelerle iletişim kurmak ve öğretmenlere çalışmalarında yardımcı olmak.

Eğitim kurumlarıyla aileler arasında yapılan işbirliğinin, okulların amaçlarını gerçekleştirmede sağlıklı adımlar attığının bir göstergesi olduğunu düşünülürse (Martin, Tett ve Kay 1999), etkili okul-aile işbirliğinin gerçekleştirilmesine bağlı olarak ulaşılabilecek hedefleri şöyle sıralamaktadır:

- Okul ve toplum öğelerinin birbirlerini tamamladığı ve birbirleri için vazgeçilmez oldukları anlaşılır.
- Okulların, yeni bilgiler öğrenmeyi sağladığı gibi insanların hayata hazırlanmasında ve sosyalleşmesinde oldukça önemli olduğu inancı yerleşir.
- Okulda gerçekleştirilen başarılar sonucu öğrencilerin hayattan beklentileri yükselir ve yeni fırsatlar için çabaları artar.
- Eğitim yoluyla yerel bölge insanların ülkedeki karar sürecine katılmalarının ve kendi yaşamlarını şekillendirmelerinin önü açılır.
- Bilgi ve beceri düzeyi ne olursa olsun, eğitim aracılığıyla öğrencilerde ve ailelerde demokratik katılım ve etkin vatandaşlık bilinci gelişir.

Bursalıoğlu (2000: 24), okul-çevre ilişkilerinin sistem yaklaşımı ve yöneticinin liderlik özelliği bağlamında değerlendirmektedir. Sistem yaklaşımında okul yönetiminin görevi, okulun gerçek ve gelecek güçlerini, çevrenin gerçek ve gelecek gereksinimleri ile ahenkleştirmek ve ikisi arasında güç ve gereksinim dengeleşmesini öngörmektir. Bu durum, okulun gelişebileceği bir yönde kurulabileceği gibi, çevre geleneklerinden bazılarının bozulmasını da gerektirebilir. Bu gereğin yerine getirilme derecesi, okul ömrünün geleceğini belirler. Okul-çevre ilişkilerine sistem yaklaşımını uygulamak isteyen yöneticinin, örgüt liderliği üstünde çevre liderliği statüsünü de kazanmış olması gerekir.

Aileler ile veliler arasında kurulacak olumlu iletişimin çocuğun akademik başarısında doğrudan ve önemli bir etkisinin olduğu genel kabul gören bir görüştür. Buradan hareketle,

lkeler eğitim sistemlerini yapılandırırken aile katılımını olabildiğince arttırmaya yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Coldron ve Boulton (1999), İngiltere'de ailelerin, okul yönetimi tarafından çocuklarının buldukları sınıfların mevcudu ve o sınıfın hangi ğretmen tarafından okutulacağını açıklamak için görüşmeye çağrıldığını belirtmektedir. Bu görüşmelerde bilgilendirilen aileler, okul ile olumlu yönde bir iletişimi kurabilmek için girişimde bulunabilmektedirler. Etkili okul-aile iletişiminin gerçekleştirildiği toplumlarda öğrencilerin okul başarısı yükseltilebileceği gibi anne-babaların da bireysel gelişimlerine önemli katkılar sağlanabilir. 1950'li yıllarda Güney Kıbrıs'da ailelere yönelik açılmış olan akşam okullarında gerçekleştirilmesi amaçlanan hedefler şöyle sıralanmaktadır (Phtiaka 1999):

- Ailelerin bilgi dağarcığını geliştirmek,
- Ailelerin bilinçlilik düzeyini yükseltmek,
- Anne-baba davranışları ve becerileri edinmelerine yardımcı olmak,
- Anne-babaların yararlanabileceği kaynaklara ulaşmasını sağlamak,
- Sahip oldukları inançların ve değerlerin farkında olma ve gerektiğinde gözden geçirmelerini sağlamak,
- Anne-baba olmanın değerini anlamalarına yardımcı olmak,
- Anne-baba olmanın doyumunu yaşamalarına destek olmak,
- Öğretmenlerle ve diğer uzmanlarla katılımcı bir işbirliğinin önemini vurgulamak.

Başarılı bir okul ortamı oluşturulması için, okula kaydedilen öğrenciler tek başlarına değil, aileleriyle bir bütün olarak ele alınarak okul aile işbirliği sağlanmalıdır. Okul aile işbirliği, öğrencilerin sağlıklı ve hedefler doğrultusunda gelişimlerini sürdürebilmeleri ve okula hazırlanabilmeleri amacıyla düzenlenen eğitim etkinliklerini gerçekleştirebilmek için okul işgrenleriyle ebeveynlerin birlikte çalışmaları süreci olarak ifade edilebilir (Cavkaytar 2004).

1.2. Okul Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı

Öğrencinin okul başarısı ve okuldaki sosyal gelişimi söz konusu olduğunda biyolojik, bilişsel ve psiko-sosyal durumlarıyla birlikte, eğitim bilimcilerin ve gelişim uzmanlarının dikkat çektiği en önemli nokta, çocukların ne tür ilişkilerin egemen olduğu bir aile ortamında yetişmiş olduğudur. Çocuklar veya öğrenciler, sosyal yaşamda ailelerinden gördükleri ilişkileri ve iletişim biçimlerini sergilerler. Yörükoğlu (1998: 126) göre aile, insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebileceğini ifade etmektedir. Çocuk, bu sahnede insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikler evde kazanılır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumlar da evde öğrenilir. İnam'a (1992: 36) göre aile, doğal ve kültürel her türlü gerçekliğin ilk öğrenildiği; gerçekliğe açılan ilk kapı, dünya sahnesine çıkışta ilk dekor, oyuncuların tanındığı ilk güven, paylaşım, iletişim ve çevre ortamı; sevgiyi, hayal kırıklığını, gücü, güçsüzlüğü, bedenimizi, kendimizi, dilimizi tanıdığımız ilk kovanımız olarak tanımlanmaktadır.

Çocukların okul başarısında ailedeki iletişim ile anne - babanın iş yaşam ve ailenin üyesi bulunduğu toplumsal çevreye özel eğitim tekniklerinin devreye sokulmasının önemi büyüktür. Ailesinde daha çok cezalandırılan ve çok sıkı kontrol edilen, elverişsiz bir eğitim ortamında yaşayan çocuklar, diğerlerine göre okulda daha başarısız olurlar (Vural 2004: 139). Bunun yanında, ailenin eğitim düzeyi, aile içi ilişkilerin niteliği, sosyo-ekonomik durumu, başarıyı algılama biçimi ve benzeri birçok etmen öğrenci başarısında etkili olmaktadır (Vural 2004: 140-142).

Kişilik oluşumunda aile etkisi oranının, diğer tüm etkenler içerisinde yaklaşık yüzde 50 değerine sahip olması, ileriki yaşamda belirgin olacak davranışların ve alışkanlıkların oluşumunda ailelerin rolünü daha iyi göstermektedir. Çocuklarının kişisel ve bilişsel gelişiminde bu derece önemli bir rol oynayabilecek konumda olan ailelerin, çocukları ile sağlıklı bir iletişim kurabilmesi, onların başarılı bir öğrenci, sorumlu bir vatandaş ve çevresine karşı duyarlı bir insan olmasına katkıda bulunabilmesi için çocukluktan ve okul öncesi dönemden başlayarak çocuklarına iyi örnek olmaları gerekmektedir.

Çocukların başarısına aileler değişik biçimlerde katkı sağlayabilirler. Aileler okuldan destek alabilecekleri gibi, ev ortamını da bir eğitim ortamına dönüştürebilirler. Çocuklar için iyi bir öğrenme ortamında onların bakabilecekleri, koklayabileceği, duyabileceği ve istediğinde kullanabileceği bir yığın atık malzeme vardır. Bunların pahalı şeyler ya da oyuncaklar olması gerekmez. Çocuğun yaşamını kolaylaştıran her şey, onun öğrenmesine katkıda bulunur. Çocukların dinleyerek değil, yaparak öğrenmeyi yeğlediklerini unutmayan ana babalar, çok iyi öğretici olurlar ve çocuğun kendi kendine öğrenebilmesi için ev ortamını zenginleştirirler (Gordon, 1998: 269-270)

Okul öncesi dönemde başlayan çocuk ve anne-baba arasındaki eğitime yönelik iletişim, ileriye yönelik oldukça önemli katkılar sunabilmektedir. Smith (1980: 175), ailelerin çoğu çocuklarının öğrenme etkinliklerinde daha fazla etkili olmaya gönüllü olduğunu ve onlarla birlikte bu etkinliklerde daha fazla yer almayı istediklerini ifade etmektedir. Çocukların gelişiminde hissedebilecekleri aile desteğinin ve cesaretlendirmesinin önemi, uzun dönemli öğrenmeler için basamak niteliğindedir.

Ancak, burada unutulmaması gereken önemli bir nokta, göre öğrencilerin başarısını yükseltmek için okul-aile işbirliğinden önce, aileler ile çocukların işbirliği yapması gerekliliğidir. Çocukların isteği olmadan veya onların karşı çıkmasına rağmen ailelerin çocuklarına yardımcı olması ve onların okul başarısına katkıda bulunması olanaklı değildir (Baltaş 2001: 161).

Bu nedenle, öğrencilerin okul başarısında ailelerin oynadığı rolün önemi daima göz önünde bulundurulmalıdır. Okul başarısı ile veli iletişimi konusundaki birçok çalışma, bu rolün, diğer bütün etkenlerden daha belirleyici bir konumda bulunduğunu ortaya koymaktadır. 1964 yılında Amerika'da eğitim alanında, sosyolog James Coleman, sonuçları oldukça tartışılan Coleman Raporunu kongreye sundu (Belfield ve Levin 2003: 22). Burada Coleman, okul başarısını açıklamakta öğrencinin yetiştiği aile ortamından kaynaklanan özelliklerin, okulun kendi durumundan ve özelliklerinden daha çok belirleyici olduğunu ileri sürmektedir. Bu durum, aile faktörünün, okul başarısında temel değişken olarak dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Öğrencilerin okul başarısızlığının ifade edilmesinde ev ve aile ortamı ilk sırada yer aldığı söylenebilir (Özabacı 2005). Bunu sırasıyla bireysel özellikler, arkadaş grubu ve okul ve öğretmen izlemektedir. Okul öncesi eğitimde ailelere yönelik, ailelerin okul ile işbirliği içerisinde çocuğuna okul dışında uygulayabileceği “Aileler İçin Etkinlikler Takvimi” hazırlamanın önemine değinen Arslan ve Nural (2004: 101), anne ve baba için ev ödevi niteliğinde bir çalışma sunmaktadır. Bu çalışmayla çocukların bilgi ve yeteneklerinin farkına varmaları ve geliştirmeleri, eksik yönlerini tamamlamaları, bağımsız ve daha sonraki öğrenim hayatı için düzenli ders çalışma alışkanlığı kazanmaları, okul dışında bilgi kaynaklarını kullanmaları ve verilen sorumluluğu yerine getirmeyi öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Özellikle ilköğretim kademesinde küçük sınıfların öğrencilerinin aileden alacakları yardımlar başarılarına önemli katkılar sağlayacaktır. Çelenk (2003), yaptığı çalışmada ilk okuma yazma öğretiminde ve okuduğunu anlama başarısında evde eğitim yardımı alan öğrencilerin daha başarılı olduğu ortaya koymuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, okul ile dayanışma içerisindeki ailelerden gelen öğrencilerin okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerle aileler arasındaki iletişimi güçlendirmeye yönelik çalışmalar, öğrencilerin okul başarısını yükseltebileceği gibi okulda disiplin sorunlarının yaşanmasını da engelleyebilir. İstenmeyen davranışların en aza indirilebilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içerisinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla öğrencilerin motive edilmeleri gerekmektedir (Ovacık 1991: 34; Özdayı 2004: 375). Böylece uzun dönemde toplumsal açıdan sorun olabilecek ve toplumsal düzensizliğe ve karmaşaya sebep olabilecek bir durumun önüne geçilebilir.

Starr (2003), aileleri okula aktif katılımında bulunan çocukların okul başarısının daha yüksek, şiddet olaylarına katılma eğiliminin ise daha düşük olduğunu savunmakta; okula yönelik gönüllü aile katılımının sağlanması için okul yönetiminin, aileler ile sürekli ve düzenli iletişim kurmasının öneminden söz etmektedir. Harrison’a göre (2003: 39), eğitim bir bütünselliştir; anne-baba, toplum, okul, öğretmen ve akranlar bu bütünün parçalarıdır

ve hepsi birer eğitmandir. Bu doğrultuda bilgiyi keşfetme; kaynağını, anlamını ve yararlılığını soruşturma ve bilgiyi kullanıp ondan bir Şey yaratma şansı verilen ocuk, ileride daha rahat hareket etme şansına sahip olacaktır.

Okul aile işbirliği ve sağlayacağı katkılara ilişkin görüşlerden hareketle çıkarılabilecek temel sonuç, ailelerin okulla ilgili çalışmalara katılmasının, okuldaki eğitimin kalitesinin artacağı, öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratacağı ve bu nedenle de bu yöndeki çalışmaların okul örgütlerinde uygulanmasının önemli olduğudur.

1.3. Ailelerin Okuldaki Karar Sürecine Katılması

Değişim, dönüşüm, yeniden yapılanma, karar süreci gibi kavramlar amaçlarını gerçekleştirmek ve etkililiğini sağlamak isteyen bütün örgütler için en fazla vurgu yapılan kavramlar arasındadır. Eğitim rgtleri de bu doğrultuda gerekli adımları atmak ve toplumsal istemlere yanıt verebilecek düzenlemeleri yapmak durumundadır. Okulun, bulunduğu vre için eğitim merkezi olabilmesi, toplumsal yapıyı dönüştürme işlevini üstlenmesi ve insanların hayata ilişkin her türlü konuda bilgilenebilecekleri bir merkez olabilmesi için vresi ile ve dolayısıyla ailelerle sağlıklı iletişim kurabilmesi ile mümkündür. Bu Şekilde sağlanan sağlıklı iletişim, ailelere, gereksinim duydukları konularda pratik ve entelektüel bilgi edinme olanağı sağlarken, okullara da, gerek parasal gerekse yeniden yapılanma anlamında toplumsal destek sunabilecektir. Ailelerin okuldaki karar sürecine katılması, hem kendi çocukların öğrenme sorumluluğunu üstlenmeleri, hem de kendi bölgelerindeki eğitim kurumlarının gelişimine ve dönüşümüne katkı sunması bakımından önemlidir.

Eğitim-ğretim etkinliklerinin karar sürecinde herhangi bir katılımı ve desteği olmayan ailelerin, ortaya çıkan sorunların üzümünde katkısının olması mümkün görünmemektedir. Hesapçioğlu (1998), postmodern çağda sorumluluğun ve karar verme yetkisinin mümkün olduğu kadar okullara aktarılması yoluyla otonom bir okul anlayışının gerekliliğinden söz etmektedir. Bu yapıdaki bir okul yerel (ğrenci-veli) kanalların sürekli değişen beklentilerine zamanında yanıt verebilecek, kendi iç düzenlemesini yapabilecek ve dış dünyanın değişen koşullarına karşı öğrenen bir örgüt olacaktır.

Okul-aile ilişkileri, gelişmekte olan ülkelerde insanların devlet yapılanmasına karşı bakışı hakkında önemli ipuçları sunar. Bir anlamda kurulu düzeni temsil eden ve misyonu gereği devleti temsil etme konumunda olan okullar ile ülke sınırları içerisinde yaşayan ve demokratik ülkelerde karar sürecinin en önemli belirleyeni olduğu iddia edilen vatandaşlar arasındaki ilişkilerin biçimi ve niteliği, okul-aile iletişimine de yansımaktadır. Okul ile aileler arasında kurulacak ilişkilerin niteliği, vatandaş ile devlet arasındaki ilişkilerin niteliğini de yansıtacak bir özellik taşımaktadır. Martin ve Vincet'e göre (1999) okul-aile ilişkileri, vatandaş-devlet ilişkilerinin yansıması niteliğindedir.

Ülkede geçerli olan yönetim biçiminin ve siyasal düzenin niteliği ile vatandaş-devlet iletişimi arasında yakın ilişki olduğu bilinmektedir. Bu noktada ülkede yaşayan insanların güç ve otoriteye, dolayısıyla devlete karşı bakışı, bu gücün kurumlarından biri olan okullara karşı bakışını da şekillendirmektedir. Demokrasi düşüncesinin yerleştiği, temel insan haklarının korunmasında gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirildiği ve toplumsal konularda olduğu gibi piyasa koşullarında da liberal eğilimlerin benimsendiği gelişmiş ülkelerde, ailelerin okula bakışının daha katılımcı, destekleyici ve işbirliğine yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Buna karşın temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olmadığı ve insanların kendilerini güvende hissetmedikleri ortamlarda devletle veya bir kurumyla olan iletişim de sorunlu olmaktadır.

Eğitim kurumlarında ailenin okul uygulamalarına etkili bir biçimde katılımı ve katkısı isteniyorsa, kurumun amaçları, politikaları, eğitim uygulamaları ile ilgili kararlar alınırken aile katılımına da özen gösterilmesi büyük öneme sahiptir. Bunun yanında, okul aile birliklerince alınan kararlara ve yapılan çalışmalara da velilerin etkin olarak katılmaları önemlidir. Okul yönetimleri öğretmenlerin velilerle ve velilerin birbirleriyle biraraya gelmeleri, görüşme ve sohbet toplantıları yapmalarına olanaklar hazırlamalı, velilerin birbirleriyle etkileşerek gerçekleştirecekleri sorumlulukları kendilerine vermelidirler. Böylece aileler birbirlerini daha iyi tanıma fırsatlarını elde edebilecekler, okul ve öğrencilere yönelik etkinliklerde görev alma konusunda daha fazla güdülenecekler ve katılım isteği içinde olacaklardır. Bunun yanında aileler, çocuğun eğitimini etkileyen politika ve uygulamaların belirlenmesine, geliştirilmesine ve kurumsallaşmasına ve de maddi destek sağlanmasına yardımcı olabileceklerdir (Coleman 1997: 15; Seçkin ve Koç 1997: 8).

Okul örgütlerinde veli katılmalı, sadece öğretmen ya da okul yönetimlerine bırakılmamalı, katılımı sağlama yönünde bir kısım örgütlenmelere de gidilmelidir. Türk eğitim sisteminde velilerin okul uygulamalarına sistemli ve bir program doğrultusunda katılabilmeleri amacıyla kurulan Okul Aile Birlikleri önemli bir işleve ve katılmalı sağlama da önemli bir role sahiptir. Veliler bu kurumsal yapı içinde kendilerini ifade etme, okul karar ve uygulamalarına katılma, maddi ve manevi katkılarda bulunma olanaklarına ulaşabilmektedirler.

1.4. Okul Aile Birlikleri

Türk Milli Eğitim Sisteminde de okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi konusuna Cumhuriyetin ilk yıllarında önem verildiğini görmek mümkündür. İlk Milli Eğitim Bakanlarından Vasıf Çınar'ın ve İstanbul Üniversitesi hocalarından İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun konuşmalarında okul başarısında aile ilişkilerinin ve terbiyesinin önemini vurguladıkları ve okul-aile iletişiminin güçlendirilmesi yönünde çalışma yapılması gerekliliğinden bahsettikleri görülmektedir (Binbaşıoğlu 1995: 494; Celkan 2004: 433). Ayrıca Milli Eğitim Şuralarında okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda kararlar alınmasına karşın uygulamaya dönük yeterli kararlılığın gösterilememesi ve ülke genelinde demokratik bir anlayışın yerleşememesi, okul-aile iletişiminin istenen düzeye ulaşamamasının en önemli nedenleri arasında sayılabilir.

2-10 Aralık 1946 tarihlerinde toplanan 3. Milli Eğitim Şurasının altı gündem maddesinden birisi okul-aile işbirliğine ayrılmıştır. Aile ve okul arasında işbirliği sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması gündem maddesi olarak görüşülmüştür. Şura'da oluşturulan okul ve aile birliği komisyonunu genel olarak, okul hayatına hâkim olan eğitim öğretim ilkelerinin ailelere tanıtılması ve temizlik, sağlık, devam problemleriyle fikir, duygu, ahlak ve beden eğitimi gibi konular üzerinde durmuştur.

1948 İlköğretim ve 1949 Ortaokul programlarında “*okul ile aile arasında sıkı bir işbirliği sağlanması*” yeni bir ilke olarak yer almıştır. 18-23 Mart 1957 tarihlerinde toplanan 6. Milli Eğitim Şurasında Halk Eğitimi üzerinde durulmuş, cehaletin tasfiyesi, okuma-yazma oranının yükseltilmesi, toplum kalkınması gibi konular komisyonun

gündemini oluşturmuştur (MEB: 1973). 1739 Milli Eğitim Temel Kanununun 14 temel ilkesinden biri, okul ile ailenin işbirliği üzerinedir. Bunun amacı, eğitim kurumlarının hedeflerini gerçekleştirme aşamasında okul-aile birliklerinin katkısını sağlamak olarak ifade edilmektedir (MEB: 1974).

Yalçınkaya'nın belirttiğine göre (2003) son yıllarda yayınlanan Rehberlik ve Teftiş Yönergelerinde okul-çevre ilişkilerinden daha sık bahsedildiği görülmektedir. 1 Şubat 2001 tarihinde yürürlüğe giren 'İlköğretim Kurumları Teftiş ve Rehberlik Yönergesi', eğitim ve öğretim etkinliklerini planlarken okulun, öğrencinin, personelin ve çevrenin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma, okulu çevresine kültür ve eğitim merkezi yapma, velilerle işbirliği sağlama, çevre olanaklarından yararlanma gibi konuların da denetçilerin alanına dâhil edildiği görülmektedir.

Devlet kaynaklarından eğitime ayrılan payın her geçen yıl azalmasına karşın, eğitime gereksinim duyan çağ nüfusunun hızla arttığı ülkemizde ailelerin okula sağlayabileceği ekonomik, kültürel ve toplumsal destek oldukça önemlidir. Okul-aile işbirliği, öğrencilerin haklarını, sorumluluklarını ve ödevlerini öğrenmelerinde, bunları davranış biçimine dönüştürmelerinde ve okul başarısının artırılmasında oldukça önemlidir. Ailelerin okula sağlayacağı destek, çocuklarının eğitim gördüğü kuruma yatırım yapmalarının ötesinde, çocuklarıyla anlamlı bir iletişim kurabilecekleri ortak bir alan olarak görülmelidir (Aydın 1997).

Ülkemizde 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan, Türk Milli Eğitiminin on dört ilkesinden birisi olan 'Okul ile Ailenin İşbirliği' ilkesi; eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu maksatla okullarda okul - aile birlikleri kurulur. Okul – aile birlikleri kuruluş ve işleyişleri Milli Eğitim Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir şeklinde açıklanmaktadır (Başaran 1996: 39). Bu amaçla çıkarılan ve 2573 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan yönetmelik, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında iş birliği sağlamak amacıyla kurulmuş bir birliktir (Türkmen 2003: 191). Birliğin güçlü kılınması ve okul gelişimine katkıda bulunabilmesi, birliğin algılanması ve önemsenmesiyle doğrudan ilişkilidir.

1.5. Okul Aile Birliğinin Görevleri

Okullarda uygulamada olan Okul Aile Birliği Yönetmeliği, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 5257 sayılı Kanun ile değişik 16. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Yönetmelik, okul Koruma Derneklerinin kaldırılmasından sonra, 2007 yılında yeniden düzenlenmiş, bazı değişikliklere gidilmiştir.

Okul Aile Birliği Yönetmeliğindeki düzenlemelere göre, "*Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişi, birlik organlarının oluşturulması ve seğim Őekilleri; sosyal ve kültürel etkinlikler ile kampanya ve kurslardan sağlanan maddi katkılar, bağışların kabul, harcanması ve denetlenmesiyle kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işlettirilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri, oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esasları*" kapsayan birlik, "*okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerĉekleřtirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim-ğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaĉlarını karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak*" zere kurulur.

Son değişiklikleriyle Okul Aile Birliği görevleri şu Şekilde düzenlenmiştir (www.mevzuat.meb.gov.tr):

a) ğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaĉları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.

b) Okulun amaĉlarının gerĉekleřtirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.

c) Kurs ve sınavlar, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri etkinlikler de okul yönetimi ile iş birliği yapmak.

d) zel eğitim gerektiren öğrenciler iĉin ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.

e) Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.

f) Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.

g) Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.

h) Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.

ı) Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.

i) Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.

j) Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.

k) Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.

l) Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.

m) 14/6/2003 tarihli ve 25138 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.

n) Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.

o) Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.

p) Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.

Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nde; yönetim kurulu görevleri yanında, denetleme kurulunun grevleri de sıralanmıştır. Birliğin amacı, "*okul ile aile arasında bütünleştirmeyi gerçekleştirmek suretiyle veli ve öğretmenler arasında işbirliği sağlamaktır*" şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete 1983: 11; www.mevzuat.meb.gov.tr). Bunun yanında, yönetmelikte, tüm yönetici ve öğretmenlerin, okulda velisi bulunanların birliğin doğal üyesi olduğu belirtilmiştir. "*Yönetici ve öğretmenin üyeliği, okulla ilişkisinin kesilmesi durumunda, velinin üyeliği ise öğrencinin okulla ilişkisinin kesilmesi halinde sona erer. Yönetim kurulunun toplantı yeter sayısının altına düşmesi durumunda olağanüstü genel kurula kadar yönetim kurulunda bulunan velilerin üyelikleri devam eder.*"

Birlik yönetimleri, doğal üyeler yanında birlik dışından kişilere onur üyeliği de verebilir Bu uygulama ile ilgili olarak yönetmelikte "*... aynı okulda başarılı olarak görev yapmış okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmenler ile okula katkı sağlayan hayırsever ve mezunlara birlik yönetim kurulu kararı ile birlik onur üyeliği verilebilir. Onur üyesi genel kurula katılabilir, ancak birlik organlarında görev alamaz ve oy kullanamaz.*" hükmü yer almaktadır.

Okul aile birlikleri genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu olmak üzere üç organdan oluşur. Birliğin en geniş organı konumundaki genel kurul, "*birliğin üyelerinden meydana gelir. Genel kurul, birlik yönetim kurulunun davetiyle her yıl en geç ekim ayının sonuna kadar, yeni açılan okullarda ise okul müdürünün daveti üzerine okulun açıldığı tarihten itibaren en geç iki ay içinde okulda toplanır. Genel kurul, katılan üyelerle toplanır ve bunların çoğunluğu ile karar alır. Ancak toplantı yeter sayısı, yönetim ve denetim kurullarının asil ve yedek üye sayısının dört katından, öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise yönetim ve denetim kurullarının asil ve yedek üye sayısının iki katından az olamaz. Genel kurul, yönetim kurulunun kararı ile olağanüstü toplantıya çağrılabilir. Genel kurul toplantılarının yeri, zamanı ve gündemi en az 15 gün önceden üyelere okul ilan panosu ve diğer iletişim araçları ile duyurulur. Genel kurul, gündem maddelerini sırası ile görüşür. Gündem maddelerine ekleme ve çıkarma yapılarak değiştirilmesinde oy çokluğu aranır. Okul öğrenci kurulu/okul öğrenci meclisi/onur kurulu başkanları ile her sınıf seviyesinden seçilen birer temsilci öğrenci, genel kurula gözlemci olarak katılabilir.*"

Olağan genel kurul toplantısının yapılamaması durumunda yukarıda belirtilen usulle 30 gün içinde olağanüstü toplantı yapılır ve kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır."

Okullarda kurulan okul aile birliklerinin genel kurullarına katılacak belirlenen gün ve yerde toplanırlar, toplantıya katılan üyeler toplantı katılım cetvelini imzalar. Toplantının açılışı, birlik başkanı veya okul müdürü tarafından yapılır. Açık oyla bir divan başkanı ve iki yazman seçilir. Toplantı sonunda bütün tutanak ve belgeler yeni seçilen yönetim kuruluna teslim edilir.

Okul aile birliği genel kurulun görevleri de ilgili yönetmelikte şu şekilde belirtilmiştir:

a) Yönetim kuruluna okul müdürü, öğretmenler kurulunca seçilen birer asil ve yedek müdür yardımcısı ve öğretmenin dışında, veliler arasından 4 asil, 4 yedek; öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise öğretmenler kurulunca seçilen bir asil, bir yedek müdür yardımcısı/öğretmen dışında, veliler arasından 3 asil, 3 yedek üyeyi seçmek.

b) Denetim kuruluna veliler arasından 2 asil, 2 yedek; öğretmenler arasından da birer asil ve yedek üye seçmek.

c) Yönetim ve denetim kurulu faaliyet raporlarını görüşerek ibra etmek.

d) Önceliklerine göre okulun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak hazırlanan tahmini bütçeyi görüşmek.

e) İhtiyaçların giderilmesine yönelik yönetim kurulunu yetkilendirmek.

f) Okulun eğitim-öğretim kalitesinin yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmak.

Okul aile birliklerinin yürütme organı niteliğindeki yönetim kurulu, birliğin amaçları ve okulun gereksinimleri doğrultusunda çalışmalarda bulunur. Okul müdürü, müdür yardımcıları ve öğretmenler arasından seçilen birer üye, veliler arasından seçilen dört üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşan yönetim kurulunun görev süresi bir yıldır. Öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise müdür, müdür yardımcısı/öğretmen ve veliler arasından seçilen üç üye olmak üzere yönetim kurulu 5 üyeden oluşur. Yönetim kurulu, seçimden sonraki ilk hafta içinde okulda toplanarak başkan, bir başkan yardımcısı, bir

muhasip üye ve bir sekreter üye seçerek görev dağılımı yapar. Başkan, veli üyeler arasından, kesintisiz en fazla dört defa seçilebilir.

Yönetim kurulu birlik adına görev yapar; birliğin görevlerini ve genel kurulda alınan kararları bir plan dahilinde yürütür. Eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmak, karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine katkı sağlamak üzere okul müdürlüğü ve velilerle iş birliği yapar. Ders yılı içinde en az ayda bir toplanır. Toplantılar, gerektiğinde okulun açık olmadığı zamanlarda da yapılabilir. Toplantılar en az 5 üyenin, öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise 3 üyenin katılımı ile yapılır ve kararlar oy çokluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır.

Birliği temsil eden başkan, yönetim kuruluna başkanlık eder. Başkan yardımcısı, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkana vekalet eder. Muhasip, birliğin gelir-gider işlemlerini, sekreter de yazışmalarını yürütür. Yazışmalar okul müdürü ile koordineli olarak yapılır. Yönetim kurulu kararları, karar defterine yazılarak imzalanır.

1.6. Okul Aile Birliği, Okul Yöneticileri ve Öğretmen İlişkileri

İlköğretim kademesinde okul-aile işbirliğinin sağlanabilmesi için yasa ve yönetmeliklerin ötesinde, ilgili tüm tarafların işbirliğinin önemine inanması ve sahip oldukları sorumlulukların bilincinde olması gerekir. Bu da, ancak ilgili tarafların bu konudaki beklentilerinin açıkça ortaya konulmasıyla sağlanır. Okul-aile işbirliğini sağlamada karşılıklı beklenti ve önerilerin ortaya konulması hem sorunların çözümlenmesinde hem de işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Okul yöneticileri, yönetim sorumluluğunun yanı sıra, öğretme-öğrenme süreci ile ilgili etkinliklerin planlanması ve uygulanması çalışmalarına doğrudan katılmak durumundadırlar. Öğretmenlerin etkili bir biçimde öğretim sürecine katılması ve öğrenci başarısını artırıcı önlemlerin alınması okul yöneticileri tarafından sağlanmalıdır.

Ayrıca okul yöneticileri, okul aile işbirliğinin etkin bir biçimde sağlanması konusunda öğretmenleri destekleyerek teşvik etmelidirler. Öğretmenler, okul aile

işbirliğinin sağlanmasında ve geliştirilmesinde en önemli ve kritik rolü onamaktadır. Çünkü öğretmenler öğrenci ile doğrudan etkileşim içerisinde bulunmakta ve onların ilgi ve ihtiyaçlarını yakından izlemektedirler.

Calderhead, öğretmenin hızla değişen rolünü “Öğrenciyle bütünleşerek onların duygularını anlaması, öğretim ortamını düzenlemesi, meslektaşları ve anne-babalar ile sürekli etkileşim kurması gerekir” şeklinde belirtmiştir (Calderhead 1997: 21). Öğretmenin ailelerle yakın ilişki içerisinde olması gerektiğinin önemi üzerinde duran Biller, “Öğretmen ana babaları ziyaret etmeli hatta onları derse katılmaya davet etmeli, özel sorunları ile ilgilenmeli ve çocukları daha yakından tanımak için onlardan yardım alınmalıdır” şeklinde görüşlerini belirtmiştir (Biler 1997: 51). Yine öğretmenin çocuğu ve ailesini yakından tanması gerektiği üzerinde duran Viechnicki, (1997: 351) bu amaçla öğretmenlerin özel bir dosya tutması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden beklenen rollerin giderek değişmeye başlaması ve onlardan beklentilerin hızla artması öğretmenin bu yönde yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Öğretmen, okul ile aile arasındaki işbirliğin kurulmasına ve geliştirilmesine olanak sağlayacak bilgi birikimine sahip olmalıdır. Öğrenci velileri ise, çocuklarının daha nitelikli yetiştirilebilmesi için, okul yönetimi ve öğretmenlerle işbirliği yapmak zorundadır.

Kuşkusuz ana-babalar çocuklarını en yakından tanıyan kişilerdir. Ana-babalar çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile kişilik özelliklerini yakından izleyerek öğretmene çok yararlı bilgiler verebilirler. Hatta ortaya çıkan sorunların çözülmesinde işbirliği yaparak birlikte çalışabilirler. Böylece ana baba çocuğuna karşı nasıl davranması gerektiği konusunda da bilgi sahibi olur.

1.7. Problem

Eğitim sürecinin temeli öğrenmeye dayanır. Öğrenme süreci çocuğun doğumuyla birlikte ailede başlar, planlı ve programlı bir kurum olan okul ile devam eder. Bireyin gelecekteki yaşamında kuşkusuz en belirleyici rolü oynayan kurum okuldur. Bu nedenle okulun geliştirilmesi ve tüm ilgililerin eğitim sürecine katılması gerekir. Okulda

gerçekleştirilen öğretim etkinliklerinin planlanmasında ve uygulanmasında en önemli sorumluluğu okul yöneticileri ve öğretmenler üstlenmektedir. Temelde esas olan öğrencinin nitelikli yetiştirilmesi ve hayata hazırlanması ise, çocuklarının başarısı için çaba harcayan ailelerin sürecin dışında tutulması düşünülemez. O halde okul-aile işbirliğinin sürecin her aşamasında ve okul etkinliklerinin gerçekleştirmesi hem okulun amaçlarına ulaşılmasını hem de öğrenci davranışların olumlu yönde değişiklik meydana getirilmesini sağlayacaktır. Özellikle ilköğretim kademesinde sağlıklı bir etkileşim ve işbirliğinin oluşturulması, çocuğun gelecekteki yaşamında belirleyici olması bakımından çok büyük önem taşımaktadır.

Öğrenci velilerinin ise, çocuklarının daha sağlıklı yetişebilmeleri için okul yönetimi ve öğretmenler ile diyalog kurmaları gerekmektedir. Şüphesiz, anne-babalar (aileler) çocuklarını herkesten çok daha iyi tanıyan kişilerdir. Dolayısıyla, çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile sosyal ve kişisel özelliklerini yakından takip ederek öğretmenler ve okul yönetimi ile iletişim içinde olmaları gerekir. Bu da, oluşabilecek problemlerin giderilmesinde okul-aile işbirliğinin önemini göstermektedir (Genç 2005).

Türkiye'deki ilköğretim okullarında okul - aile işbirliğinin nitelikli bir biçimde kurulduğunun söylenilmesi oldukça güçtür. Nitekim okul-aile işbirliğinin yapısı ve işleyişi ile ilgili ilköğretim ve orta öğretim seviyesinde yapılmış çalışmalar, okul-aile işbirliğinin nitelikli bir şekilde yürütülemediğini ortaya koymaktadır. Oysa okulun işleyişinde okul aile birliği yönetimine ve velilere önemli görevler yüklenmiştir. Ancak, okul uygulamalarında gözlenen durum, aile birliği yönetimlerinin yaptıkları işlerin para toplama, kermes vb. gibi sınırlı boyutlarda kaldığını göstermektedir. Ortaya çıkan bu durum, aile birliği yönetimlerinin ve velilerin, okul aile birliği görevlerini ne derece önemli gördükleri ve ne derecede yerine getirdikleri algılarının bilinmesini önemli kılmaktadır.

1.8. Amaç ve Alt Amaçlar

Bu çalışmanın temel amacı, ilköğretim okullarındaki öğretmen, veli ve okul-aile birliği yönetim ve denetim kurulu üyelerinin, Okul-Aile Birliğinin görevlerine verdikleri

önem derecesi ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve elde edilen bulgulara dayanılarak öneriler geliştirmektir.

Temel amaca bağlı olarak yanıt aranan alt sorular şunlardır:

1. İlköğretim okullarında, Okul Aile Birliği görevlerinin yerine getirilme düzeyine ilişkin okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşleri nelerdir?

2. İlköğretim okullarında, Okul-Aile Birliğinin görevlerine verilen önem derecesine ilişkin okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşleri nelerdir?

3. İlköğretim okullarında, Okul-Aile Birliğinin görevlerini yerine getirme düzeyi ile görevlere verilen önem derecesine ilişkin olarak, okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. İlköğretim okullarında, Okul-Aile Birliğinin görevlerine verilen önem derecesine ve görevlerinin yerine getirilme düzeyine ilişkin okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşleri arasında yönetimde görev alma sürelerine göre anlamlı fark var mıdır?

1.9. Önem

Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okulun dışında aile de iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli rol oynar. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir. Okul-aile birlikleri okul ile aile arasındaki bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve öğretmenler arasında işbirliği sağlamak amacıyla kurulmuştur.

Bu araştırma ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında faaliyet gösteren okul-aile birliklerinin görevleri ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmen, veli ve yönetim kurulu üyelerinin görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma bulguları ve sonuçlarıyla Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nde bahsedilen görevlerin verimli ve etkili uygulanabilmesi konusunda yeni fikirler ortaya koymaya çalışılmıştır. Bunlar literatüre katkı sağlayabilir. Ayrıca bu araştırmanın, teorik anlamda da

diğer araştırmacılar için bir kaynak teşkil edeceği, literatüre katkıda bulunacağı düşünölmektedir.

1.10. Sayıtlılar

1. Hazırlanan ankette yer alan sorular okul aile birliği görevlerini ortaya koymada yeterli olacak kapsamdadır.

2. Okul aile birliği yönetiminde yer alan üyelerin görüşlerini saptamaya yönelik geliştirilen ankete ilişkin alınan uzman görüşleri, veri toplama aracının geçerliğini sağlamada yeterlidir.

3. Örnekleme de yer alan okul aile birliği üyelerinin hazırlanan ankete verdikleri cevaplar kendi objektif görüşlerini yansıtmaktadır.

4. Seçilen örneklem grubu evreni temsil edecek büyüklük ve niceliktedir.

1.11. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Çalışma kapsamında toplanan veriler Çanakkale ilindeki ilköğretim okullarında öğrencisi bulunan ve okul aile birliği yönetimlerinde görev yapan velilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, veri toplama araçları açısından; problemin ortaya konmasında ve anket sorularının hazırlanmasında literatür taraması, görüşlerinin alınmasında ise kullanılan anket formu ile sınırlıdır.

1.12. İlgili Araştırmalar

Alanyazına bakıldığında, okul - veli ilişkileri, veli - öğretmen ve veli ilişkileri üzerine çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülecektir. İlgili araştırmalar, okul aile ilişkilerine yönelik konuların her dönemde önemli görüldüğünü ve üzerinde çalışmalar yapıldığını göstermektedir.

Gökçe (2007), İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi konulu araştırmasında, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenci velilerinin beklenti ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Ankara’da ilköğretim okullarında görev yapan 16 okul yöneticisi ve 80 öğretmenin beklenti ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla da anket formu kullanılmıştır. Araştırmada; hem okul yöneticileri, hem öğretmenler hem de velilerin tamamına yakını sürekli etkileşim ve işbirliğinin sağlanması gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri ve öğretmenler öğrenci velilerinin öncelikle okula ve kendilerine yardımcı olmalarını isterlerken, öğrenci velileri ise, okul yönetimine aktif olarak katılmayı ve eğitimin niteliğinin artırılmasını istemektedirler. Yine okul yöneticileri ve öğretmenler, öğrenci velisinin okul etkinliklerine ve toplantılarına katılarak sorumluluklarını yerine getirmesini beklerlerken, öğrenci velileri ise, talep ve isteklerinin okul yönetimi tarafından dikkate alınmasını, sosyal faaliyetlerin artırılmasını ve Okul-Aile Birliği’nin işlevsel hale getirilmesini istemektedirler. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmada, okul-aile işbirliğinin etkin hale getirilmesi, okul yönetimine öğrenci velilerinin aktif olarak katılması, okul etkinliklerinin velilerle birlikte planlanarak çevreye yönelik hale getirilmesi ve yönetici, öğretmen ve velilerle işbirliğini geliştirecek nitelikte kurs, seminer vb. etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Kılınçalp (2007) araştırmasında, okul aile birliklerinin okullarda yaptığı çalışmaları ve okullara finansman kaynağı bulma çabalarını tespit etmek ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar konusunda, okul aile birliği yöneticilerinin görüşlerine dayanarak mevcut durumu betimlemeyi amaçlanmaktadır. Bu araştırma, öncelikle eğitim finansmanında yaşanan değişimlerin okullara yansımalarının bir ögesi olan okul aile birliklerinin, okul ve okul çevresinde nasıl algılandığını tespitine çalışmaktadır. Araştırma tarama modelinde

yapılmıştır. Yaklaşık olarak 1000 kişilik bir evrenden toplam 210 kişiye ulaşılmış ve uygulanan anketler değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan okul aile birliği yöneticilerinin verdikleri yanıtların, ilçelere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Araştırmada, okul aile birliği yöneticileri okul aile birliğinin yapısını ve yıl içinde yaptıkları çalışmalarını yetersiz olduğunu düşünse de, okul için yararlı ve geliştirilebileceği fikrini benimsemektedirler. Okul aile birliği yöneticileri eğitim finansmanını okulun ya da okul aile birliğinin tek başına karşılayamayacağını ve devletin eğitim finansmanını üstlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Okul aile birliği yöneticileri okul aile birliğinin sadece okula finansman bulmaya çalışan bir yapı olarak değerlendirilmelerinden rahatsız olduklarını, okul aile birliğinin okul-veli ilişkisini sağlayan bir yapı olduğunu belirtmişlerdir.

İlköğretim 1. kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmada (Genç, 2006) öğretmen ve veli görüşlerine göre, “öğretmen-veli görüşmelerinin sağlıklı bir şekilde yürütüldüğü, yılda en az iki defa “veli toplantısı” yapıldığı ve velilerin buna katılımlarının yüksek olduğu, “okul aile birliği” ile ilgili olarak da yılda en az bir defa “okul-aile birliği” toplantısının yapıldığı ve velilerin katılımlarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada, Erzurum il merkezindeki 10 ilköğretim okulunda görev yapan 200 öğretmen ve öğrenim gören 200 öğrenci velisi örneklem grubuna alınmıştır.

Bir başka çalışmasında (Gökçe 2005) ilköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenci velilerinin beklenti ve önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ankara’daki ilköğretim okullarında okul aile işbirliğinin incelendiği betimsel türdeki bu çalışmada okul-aile işbirliği konusu, yönetici ve öğretmenler ile öğrenci velilerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma, Ankara’daki 12 ilköğretim okulunda görev yapan yönetici ve öğretmenler ile öğrenci velilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubu 16 yönetici, 80 öğretmen ve 165 öğrenci velisinden oluşmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda, hem okul yöneticileri ile öğretmenlerin hem de velilerin okul-aile işbirliğinin kurulabilmesi için, etkili bir işbirliği ve iletişimin sağlanması gerektiği konusunda tam bir görüş birliği içerisinde oldukları söylenebilir. Okul yöneticileri, velilerin okul etkinliklerine katılmasını, çocuğuyla ilgilenmesini ve sorumluluklarını yerine

getirerek okula destek olmasını isterlerken; öğrenci velileri ise, okul yönetiminin ve öğretmenlerin kendilerine yardımcı olmalarını, velilerin okul yönetimine katılmalarını, okulda verilen eğitimin kalitesinin artırılmasını ve öğrenci başarısının sağlanmasını istemektedirler. Veliler okul-aile işbirliği konusunu daha çok öğrenci başarısının artırılması yönünde ele almaktadırlar.

Castro ve diğerleri (2004) tarafından, "Head Start Programı" çalışmalarına aile katılımı ele aldıkları araştırmalarında, program çalışmalarını aileler, öğretmen ilişkileri ve sınıf özellikleri açılarından ele almışlardır. 59 okulöncesi öğretmeni ve 1159 aile ile gerçekleştirilen çalışmada veriler anket, görüşme ve sınıf içi gözlemler yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, aile katılımını etkileyen en önemli etmenin, ailenin çalışma yaşamı olduğu, aile katılımında sınıf düzeylerinin de etkisini bulunduğu ve deneyimli öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha çok yer verdiklerini ortaya koymaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımından ailelerin ve öğretmenlerin beklentilerini ortaya koymaya yönelik bir çalışmada (Kaya, Dinç ve Cihangir 2004), Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, tam gün eğitim veren üç bağımsız anaokulunda görev yapan 10 öğretmen ve bu okullara devam eden çocuklar arasından seçilen 10 çocuğun anne ve babalarının görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma bulguları, anne ve babaların okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına karşı ilgili, işbirliğine istekli olduklarını; aile katılım çalışmaları konusunda öğretmenlerden daha fazla destek almayı bekler durumda olduklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler ise okullarında aile katılımına yönelik bir takım çalışmalar düzenledikleri ve ailelerin bu çalışmalarda daha çok sorumluluk almaları gerektiği yönünde görüşler ortaya koymuşlardır. Çalışmada, elde edilen bulgular ve sonuçlara dayalı olarak, okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik bir model önerisi de geliştirilmiştir.

Kaşıkçı (1996: 137) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, okul-aile işbirliğinin sağlanması konusunda öğretmenlerin % 28'inin kendilerini yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan bir başka çalışmada (Berger 1996), öğrencinin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önem ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Buna göre, aile-okul işbirliğinin iki avantajı vardır: Birincisi, ailenin okula ve öğrenciye gösterdiği ilgi motivasyonu sağlar. İkincisi ise, okulun yapısını, değerlerini ve standartlarını tanıyan aileler çocuklarını daha iyi yönlendirebilirler.

Öğrenci başarısının okulların yapısı veya sosyo-ekonomik koşullarından ziyade aile-okul işbirliği ile arttığı Griffith (1996) ve Chu ve Williams (1996) tarafından yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir. Ancak, öğrenme ve davranış sorunları olan öğrencilerin ailelerinin öğretmenlerle yaptıkları görüşmelerin öğrencilerin okul-ıç ve okul-dışı faaliyetlerinden ziyade öğrencinin notları üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Doğan (1995: 11) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticilerinin okul aile iletişimi konusunda ilgisiz ve isteksiz davrandıkları ve yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucu ortaya konulmuştur.

Kıncal (1991: 12) tarafından yapılan bir araştırmada, velilerin Okul Aile Birliği'nden beklentilerinin çocukların başarı düzeyini yükseltmek olduğu görülmüştür. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, velilerin yüzde 73,3'ünün öğretmenlerle yaptıkları görüşmelerin konusunu, çocukların derslerdeki başarı durumu oluşturmaktadır.

Roberts (1984) yaptığı araştırmasında, düzenli olarak yapılan rehber öğretmen, veli ve öğrenci görüşmelerini değerlendirmeye almıştır. Öğrenci ve veli tarafından yapılan değerlendirmeler öğrenci ve velilerin bu tür görüşmelerinin çok faydalı ve gerekli olduğunu göstermiştir. Görüşmeler sonucunda sağlıklı öğrenci, veli ve okul iletişimi sağlanmıştır.

Birk and Blimline (1984) ve Morgan (1984) tarafından ailenin çocuğun meslek seçiminde etkisini belirlemek üzere incelemeler yapılmıştır. Yapılan incelemelerde, ailenin öğrencilerin meslek seçiminde önemli oldukları ve sağlıklı okul-aile işbirliğinin de öğrenciye sunulan seçeneklerin artırılması ve gerekli bilgiler ile donatılması açısından çok önemli olduğunun tespit edildiği görülmüştür.

Jacobs (1982) tarafından yapılan araştırmada öğrencinin ihtiyaçlarını belirleme ve buna bağlı olarak sağlıklı bir yönlendirme programının uygulanabilmesi için ailenin okul ile işbirliğinin şart olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonucunda rehber öğretmenlerin de ailelerin öğrencilere karşı tutumlarının ne kadar önemli olduğunu göstermek açısından ailelere eğitim vermelerinin gerekli olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenlemesine dönük olarak; seçilen model, evren ve örneklem, verilerin toplanması yolları ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasının nasıl yapılacağına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Okul aile birlikleri yönetim kurulunda görev alan velilerin okul aile birliği görevlerine ayırdıkları zaman ve bu görevleri önemli görme derecelerini ve yönetimde görev alma süreleri bakımından görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde ele alınmıştır.

Tarama modeli, geçmişte ya da şu andaki var olan durumu kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan bir modeldir. Araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne kendi bulunduğu koşullar içinde, olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar 2004). Bu çalışma da ilköğretim kurumlarında, okul aile birliği yöneticilerinin, okul aile birliği görevlerini yerine getirme ve üyelerin görevleri önemli görme derecelerini ortaya koymayı amaçladığından tarama modeline uygun bir desenleme yapılmasını gerektirmektedir. Alandaki okul aile birliği yönetim kurulu üyeleri üzerinde anket tekniğine dayalı bir uygulamada bulunulmuş ve veriler bu yolla toplanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008-2009 öğretim yılında Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları dışındaki ilköğretim okulunda görev yapan okul aile birliği yönetim kurulu üyeleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunda ise, ilde bulunan biri merkez ilçe toplam 11 ilçe arasından gelişmişlik düzeyi ve coğrafi

dağılım özellikleri dikkate alınarak belirlenen beş ilçede (Merkez, Çan, Ayvacık ve Gelibolu) bulunan ilköğretim okulları arasından seçkisiz olarak seçilen 30 ilköğretim okulu yer almaktadır. Okulların ilçelere dağılımı şöyledir:

* Merkez	9	ilköğretim	okulu
* Çan	8	“	“
* Ayvacık	5	“	“
* Gelibolu	6	“	“
* Gökçeada	2		

Okul aile birliklerinin yönetim kurullarında 4 asil ve 4 yedek üye görev almaktadır. Örnekleme girecek velilerin belirlenmesinde, okul aile birliği yönetim kurulunda asil ve yedek üyeleri asında bir ayırım yapılmamış; asil ve yedek tüm üyeler örneklem grubunun elemanı olarak düşünülmüştür. Dolayısıyla örneklem grubu, asil ve yedek üyeler dikkate alındığında, örneklem grubu 240 okul aile birliği yönetim kurulu üyesinden oluşmaktadır. Bu üyelerin her bir okulda en az beşine ulaşılması hedeflenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Yorumu

Yapılan çalışmanın veri toplama işlemlerinde şu sıra izlenmiştir:

1. Okul aile birliklerinin kuruluşu, işleyişi ve üyelerinin görevleri ile ilgili literatür taraması yapılarak kavramlar incelenecek bunların sınıflaması ve tanımlanması yapılmıştır.

2. Literatür taramasından elde edilen verilere göre ilköğretim okullarının okul aile birliği yönetiminde görev alan velilere uygulanan anket geliştirilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında "Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği"nde yer alan okul aile birliğinin görevleri esas alınmıştır. Yönetmelikteki, okul aile birliği görevlerine ilişkin maddeler anket sorusu niteliğini kazanacak şekilde biçimlendirilmiş ve ankete son şekli verilmiştir. Anket geliştirme ve değerlendirmesinde iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda anket yeniden düzenlenmiştir.

3. Geliştirilen anket örneklem dışındaki iki okulda 28 okul aile birliği üyesi veli tarafından doldurulmuş ve pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Toplanan anket formları ve

anketi dolduranların sözlü uyarı ya da soruları yanında, çalışmanın güvenilirliği çalışması da yapılmıştır. Ön deneme çalışmaları sonunda anketin güvenilirlik katsayısı 0,87 olarak bulunmuştur. Elde edilen dönütlere göre veri toplama aracında gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

4. Belirlenen örneklem grubuna anket uygulanmış, elde edilen veriler SPSS (Statistic Program For Social Sciences) programı kullanılarak istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. Elde edilen verilerin genel olarak analiz edilmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma istatistik işlemlerinden yararlanılmıştır. Okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görevlere ayırdıkları zaman ile görevin önemini algılama ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülüp görülmediğini sınamak üzere $-t_{.05}$ testi; görevlere ayrılan zaman ile görevin önemini algılama ortalamaları arasında okul aile birliklerinde görev alma süreleri bakımından anlamlı farklılık görülüp görülmediğini sınamak üzere varyans analizi ve görev alma süreleri açısından farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da LSD testi kullanılmıştır.

Veri toplama aracının geliştirilmesi amacıyla, okul yöneticilerinin görevleri, yasal metinler ve alanyazın taramalarıyla saptanmış ve bunlara dayanarak, iki bölümden ve 17 maddeden oluşan bir anket formu geliştirilmiştir. Anketlerin okul aile birliği yönetim kurulu üyelerine ulaştırılıp doldurulması ve toplanması araştırmacı ve araştırmada görev alan bir 5 anketör öğretmenin katkılarıyla olmuştur. Beş ilçeden seçilen ilköğretim okullarındaki ulaşılabilen okul aile birliği yönetim kurulu üyelerine verilen toplam 224 (16 kişiye ulaşılamamıştır.) anketin, 187 (% 83,48)'si geri dönmüştür. Geri dönen anket formlarından da dokuzu uygun şekilde ya da eksik doldurulduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Örneklemin oluşturulmasında en az beş okul aile birliği yönetim kurulu asil ya da yedek üyesine (En az 150, en çok 240 üye) anket uygulanacağı bilgisi dikkate alındığında, geri dönen ve değerlendirmeye alınan 278 anket formuyla hedeflenen sınırlar içinde bir sayıya ulaşıldığı söylenebilir.

Verilerin çözümlenmesi sonucu ulaşılan bulguların yorumlanmasında anket formundaki beşli ölçek doğrultusunda, değerlendirme puan aralıkları belirlenmiştir. Buna göre elde edilen ortalama değerleri şu şekilde yorumlanmıştır:

1.00 – 1.80	Hiç
1.81 – 2.60	Az
2.61 – 3.40	Orta
3.41 – 4.20	Çok
4.21 – 5.00	Pek çok

Okul aile birliği üyelerinin okul aile birliği görevlerini yerine getirmeleri arasında anlamlı fark olup olmadığı 0.05 anlamlılık düzeyinde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Okul aile birliği üyelerinin, okul aile birliği yönetiminde görev alma sürelerine göre görüşler arasında anlamlı farklılık olup olmadığı 0.05 anlamlılık düzeyinde ANOVA Tek Yönlü Varyans Analizi testi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUMU

Araştırma raporunun bu bölümünde, araştırmanın alt amaçlarına bağlı olarak, öncelikle veri toplamada yararlanılan okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin kişisel bilgilerine, daha sonra da okul aile birliğinin görevlerinin önemi ve görevlerin yerine getirilmesine ilişkin bulgulara yer verilmiş; yorumlamalara gidilmiştir.

3.1. Bulgular

Çalışmada öncelikle grubun kişisel bilgilerine yer verilmiş, daha sonra da Okul Aile Birliği'nin görevlerinin yerine getirilmesi ve görevlerin önem derecesine ilişkin ulaşılan bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Örneklem Grubunun Kişisel Bilgileri

Okul aile birliği üyelerinin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilen bu çalışmada uygulanan anket formlarından 178'i değerlendirmeye alınmıştır. Kişisel bilgileri almak üzere yöneltilen soruya 172 veli cevap vermiş, 6 veli ise bu soruyu boş bırakmıştır.

Çizelge 1. Okul Aile Birliği Yönetim Kurulu Üyelerinin Yönetim Kurulunda Görev Alma Sürelerine Göre Cinsiyet Bakımından Dağılımı

OAB Yön. Kur. Görev Alma Süresi	C i n s i y e t				Genel	
	Kadın		Erkek		n	%
	n	%	n	%		
1. yıl	4	2,7	1	4,5	5	2,9
2. yıl	19	12,7	7	31,8	26	15,1
3 yıl	25	16,6	3	13,6	28	16,3
4 yıl	45	30,0	8	36,4	53	30,8
5 ve yukarısı	57	38,0	8	13,6	53	34,9
TOPLAM	150	84,74	27	15,26	177	100,0

Çizelge 1’de de görüleceği üzere, okul aile birliği yönetim kurullarında görev alan velilerin büyük bölümü (% 87,21) kadın üyelerden oluşmaktadır. Erkek üyeler ise yüzde 12,79 ile sınırlı kalmaktadır. Diğer taraftan, okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin yaklaşık üçte ikisi 4 ve daha fazla yıldır bu görevi sürdürmektedirler.

Türkiye'deki okul aile birliği yönetim kurullarında bu görevi genellikle kadın veliler üstlenmektedir. Bu çalışmada da kadın üyelerin erkeklere göre büyük oranda fazlalığı, dağılımın Çanakkale ili ve Türkiye genelindeki dağılımı yansıttığını söylemek olanaklıdır. Ayrıca bu görevin velilerce birden fazla dönem yürütüldüğü araştırmacının gözlemleri arasındadır. Bir anlamda, örneklem grubu, evren özelliklerini yansıtmaktadır. Bu saptama, örneklem grubunun evren değeri temsil ettiğinin bir yorumu olarak ele alınabilir.

3.1.2. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilme Düzeyine İlişkin Bulgular

Okul aile birliğinin görevleri, Okul Aile Birliği yönetmeliğinde 17 başlık altında ele alınmıştır. Bu çalışmada ise maddelerden biri iki ayrı madde olarak düzenlenmiş ve 18 madde olarak anket formunda yer almıştır.

Çizelge 2 incelendiğinde, okul aile birliği görevleri içinde en fazla yerine getirilen görevin “*Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak*” olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu görev, 4,08 ortalama ile “*pek çok*” yerine getirilen bir görev olarak öne çıkmıştır. Bu görevi, okul aile birliği yöneticilerinin yüzde 37,3’ü “*pek çok*”, yüzde 41,8’i ise “*çok*” yerine getiriyoruz, şeklinde değerlendirmişlerdir. Sadece 1 kişi “*hiç*” yerine getirmediğini ifade ederken, 12 kişi (% 6,8) de “*az*” yerine getiriyoruz şeklinde bir görüşle ifade etmişlerdir.

En yüksek ortalama ile ifade edilen bu maddeyi “*çok*” aralığına giren ve çokça yapıldığı ifade edilen “*Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak*” ($\bar{X} = 4,02$) ve “*Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak*” ($\bar{X} = 4,01$) görevleri

izlemektedir. Her iki madde ile ilgili olarak yapılan değerlendirmeler benzerlik göstermektedir. İki madde ile ilgili "pek çok" ve "çok" seçenekleri grubun yaklaşık dörtte üçü tarafından işaretlenerek görüşler ortaya koyulmuştur. Diğer taraftan, "*Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak*" ($\bar{X} = 3,88$), "*Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak*" ($\bar{X} = 3,78$), "*Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak, belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak*" ($\bar{X} = 3,8$), "*Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek*" ($\bar{X} = 3,58$), ve "*Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak*" ($\bar{X} = 3,57$) görevleri de yerine "çok" getirilen görevler arasındadır.

Okul aile birliği yöneticileri, kendilerine verilen 18 görev maddesinden yedisini "orta" derecede yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Bunlar; "*Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak*" ($\bar{X} = 3,38$), "*Okula yapılan aynı ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek*" ($\bar{X} = 3,34$), "*Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.*" ($\bar{X} = 3,28$), "*Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.*" ($\bar{X} = 3,24$), "*Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.*" ($\bar{X} = 3,18$), "*Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.*" ($\bar{X} = 3,15$) ve "*Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.*" ($\bar{X} = 2,63$) görevleridir. Genel olarak, eğitim - öğretim etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik olan bu görevler, okullarda okul aile birliği yönetimindeki velilerin katılımının düşük kaldığı görevler olarak görülebilir. Bu durum, okullarda eğitsel boyutlu görevlerde okul yöneticilerinin veli temsilcilerini bu görevlere etkili biçimde katmadıkları ya da kendilerine fazla gereksinim duymadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 2. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevleri Yerine Getirme Dereceleri

Okul Aile Birliği Görevleri	f %	Görevleri Yerine Getirme					$\bar{X}$
		Pek çok	Çok	Orta	Az	Hiç	
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	f % 66 37,3	74 41,8	24 13,6	12 6,8	1 0,6	4,08	
Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alınmasına katkıda bulunmak.	f % 55 31,1	82 46,3	30 16,9	9 5,1	1 0,6	4,02	
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	f % 62 35,4	68 38,9	33 18,9	9 5,1	3 1,7	4,01	
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	f % 47 26,6	79 44,6	36 20,3	13 7,3	2 1,1	3,88	
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	f % 34 19,4	87 49,7	36 20,6	18 10,3	-	3,78	
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	f % 28 16,0	92 52,6	44 25,1	10 5,7	1 0,6	3,78	
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	f % 41 23,2	49 27,7	59 33,3	27 15,3	1 0,6	3,58	
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	f % 27 15,3	71 40,1	57 32,2	20 11,3 5	2 1,1	3,57	
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	f % 29 16,4	51 28,8	61 34,5	31 17,5	5 2,8	3,38	
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.	f % 20 11,5	61 35,1	58 33,3	29 16,7	6 3,4	3,34	
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	f % 16 9,1	62 35,2	60 34,1	31 17,6	7 4,0	3,28	
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	f % 23 13,0	54 30,5	55 31,1	33 18,6	12 6,8	3,24	
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	f % 17 9,7	54 30,7	56 31,8	42 23,9	7 4,0	3,18	
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	f % 15 8,6	52 29,7	60 34,3	40 22,9	8 4,6	3,15	
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	f % 9 5,1	30 16,9	56 31,5	48 27,0	33 18,5	2,63	
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	f % 7 4,0	19 10,8	51 29	65 36,9	34 19,3	2,43	
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	f % 5 2,8	13 7,4	42 23,9	52 29,5	64 36,4	2,11	
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.	f % 6 3,4	9 5,1	30 17,0	45 25,6	86 48,9	1,89	

Okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin en az yerine getirdikleri görev olarak ise “Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.” görevi gelmektedir. Bu görevin, 86 (% 48,9) okul aile birliği yönetiminde yer alan veli tarafından “hiç” yerine getirilmediği ifade edilmiştir. Görevin ortalamasına bakıldığında ise 1,89 grup ortalaması ile “az” aralığına düştüğü tespit edilmiştir. Bu görevi, 2,11 ortalama ile “Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak” görevi izlemektedir. Anket sorularına yanıt veren okul aile birliği yöneticilerinin yaklaşık üçte ikisi, bu görevin yerine "hiç" getirilmediğini ifade etmişlerdir. Sadece yüzde 2,8'si görevin yerine "pek çok" getirildiğini belirtmişlerdir.

“Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak” ($\bar{X} = 3,78$) ile ilgili görevlerde ise “hiç” seçeneğini işaretleyen hiçbir okul aile birliği üyesi olmamıştır. Bu görevin yerine getirilmesi ile ilgili yığılma "çok" derecesinde toplanmıştır.

3.1.3. Okul Aile Birliği Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyine İlişkin Bulgular

Okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşlerine göre, okul aile birliği görevlerini önemli görme derecesi ortalamaları, görevleri yerine getirme ortalamalarına göre daha yüksek değerler olarak gözlenmiştir (Çizelge 3).

Veliler, en önemli görev olarak 4,46 ortalama değer olarak “Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak” görevini ilk sırada ifade etmişlerdir. Bunu yaklaşık ortalamalarla “Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak” ($\bar{X} = 4,45$), “Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak” ($\bar{X} = 4,41$) ve “Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak” ($\bar{X} = 4,34$) görevleri

izlemektedir. Bu görevleri, yine "pek çok" aralığına düşen, "*Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak*" ($\bar{x} = 4,25$), "*Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak, belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak*" ($\bar{x} = 4,24$) ve "*Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak*" ($\bar{x} = 4,34$) okul aile birliği görevleri izlemektedir.

Görevlerin yerine getirilme derecesi ile ilgili bulgularda olduğu gibi görevlerin önemi ile ilgili ortalama değerler bakımından "*Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak*" görevi en düşük ortalama ile en az önemli görülen görev olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre, bu görevin ortalaması ($\bar{X} = 2,82$) "*orta*" derecede bir önem sahip olduğunu göstermektedir. Bu görevi grubun sadece yüzde 10,4'ü "pek çok" önemli görmektedir. Okul aile birliği yöneticilerinin yüzde 22,1'i ise "orta" derecede önemli görmemektedir. Bu görev dışındaki tüm görevler grup üyelerince "çok" ya da "pek çok" önemli görülmektedir.

Okul aile birliği yöneticileri, "*Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak*" ($\bar{x} = 4,20$), "*Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak*" ($\bar{x} = 4,18$), "*Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak*" ($\bar{x} = 4,13$), "*Okulun bina, tesis, v.b. teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak*" ($\bar{x} = 4,13$), "*Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak*" ($\bar{x} = 4,01$), "*Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek*" ($\bar{x} = 3,96$), "*Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak*" ($\bar{x} = 3,89$), "*Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak*" ($\bar{x} = 3,74$), "*Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek*" ($\bar{x} =$

3,74) ve "Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak" ($\bar{x} = 3,74$) görevlerini de "çok" önemli görmektedirler.

**Çizelge 3. Okul Aile Birliği Üyelerinin, Okul Aile Birliği Görevlerini
Önemli Görme Dereceleri**

Okul Aile Birliği Görevleri	f %	Görevlerin Önem Derecesi					$\bar{X}$
		Pek çok	Çok	Orta	Az	Hiç	
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	f % 96 62,7	37 24,2	14 9,2	6 3,9	-	4,46	
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	f % 75 50,0	45 30,0	20 13,3	8 5,3	1 0,7	4,45	
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	f % 83 54,2	53 34,6	14 9,2	2 1,3	1 0,7	4,41	
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	f % 75 49,7	56 37,1	18 11,9	1 0,7	1 0,7	4,34	
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	f % 59 38,3	64 41,6	21 13,6	10 6,5	-	4,25	
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	f % 79 52,0	43 28,3	17 11,2	13 8,6	-	4,24	
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	f % 65 43,3	59 39,3	21 14,0	4 2,7	1 0,7	4,22	
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	f % 60 39,7	64 42,4	24 15,9	3 2,0	-	4,20	
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	f % 65 42,2	62 40,3	18 11,7	7 4,5	2 1,3	4,18	
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	f % 70 45,5	51 33,1	19 12,3	11 7,1	3 1,9	4,13	
Okulun bina, tesis, derslik v.b. bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alınmasına katkıda bulunmak.	f % 59 39,1	63 41,7	23 15,2	2 1,3	4 2,6	4,13	
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	f % 52 34,2	65 42,8	22 14,5	11 7,2	2 1,3	4,01	
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	f % 42 26,9	76 48,7	29 18,6	8 5,1	1 0,6	3,96	
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	f % 42 27,3	68 44,2	31 20,1	11 7,1	2 1,3	3,89	
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	f % 41 26,8	55 35,9	35 22,9	20 13,1	2 1,3	3,74	
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.	f % 40 27,0	54 36,5	35 23,6	13 8,8	6 4,1	3,74	
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	f % 33 21,9	47 31,1	48 31,8	22 14,6	1 0,7	3,59	
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılap ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.	f % 16 10,4	34 22,1	44 28,6	26 16,9	34 22,1	2,82	

“Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak”, “Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak”, “Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak” ve “Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak” görevlerinde de, yığılma yüksek dereceldedir ve “hiç” seçeneğini işaretleyen okul aile birliği yönetim kurulu gözlenmemiştir.

3.1.4. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilme ve Önemli Görülme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Okul aile birliğinin görevlerine ilişkin okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin yerine getirme ve önemli görme düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek üzere iki özellikle ilgili verdikleri puanların ortalamalarına bakıldığında, altısı dışında tüm görev önermeleri ortalamaları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. “Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak” [$t_{(329)} = 0,42, p > .05$] ve “Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak” [$t_{(326)} = -1,61, p > .05$] görev maddelerinde, görevi yerine getirme düzeyi ve görevin önem derecesi ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Okul aile birliği yöneticilerinin görüşleri arasında farklılaşmanın görülmediği diğer görevler; “Okulun bina, tesis, derslik, v.b. bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak” [$t_{(328)} = 1,11, p > .05$], “Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak” [$t_{(329)} = 0,02, p > .05$], “Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak” [$t_{(326)} = 0,04, p > .05$], ve “Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak” [$t_{(327)} = 2,81, p > .05$] tır. Bu görevlere dikkat edilirse, okul aile birliği yöneticilerinin, ağırlıkla yaptıkları işler oldukları görülecektir. Dolayısıyla okul aile birliği yöneticilerinin daha çok akçalı işler ve genel hizmetlere yönelik çalışmalarda öne çıktıkları söylenebilir.

Çizelge 4. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Yerine Getirme ve Önemli Görme Düzeyleri İlişkisi

Okul Aile Birliği Görevleri	Görevi Yerine Getirme Ort.	Görevi Önemli Görme Ort.	sd	t _{.05}	p
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.	1,89	2,82	328	8,29*	0,00
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	2,63	4,45	322	9,03*	0,00
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	2,11	4,20	328	14,80*	0,00
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	4,08	4,41	329	0,42	0,10
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	2,43	4,13	326	1,50*	0,00
Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.	4,02	4,13	328	1,11	0,26
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	3,18	4,46	326	8,94*	0,00
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	4,01	4,22	326	0,15	0,38
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	3,24	3,74	329	0,68*	0,00
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	3,88	3,89	329	0,02	0,93
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	3,78	4,01	326	0,04	0,20
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	3,28	4,25	328	0,00*	0,00
Okula yapılan aynı ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.	3,34	3,74	324	0,30*	0,01
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	3,78	4,24	324	8,48*	0,00
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	3,58	3,96	332	12,19*	0,00
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	3,57	3,59	327	2,81	0,86
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	3,38	4,34	328	18,62*	0,00
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	3,15	4,18	327	10,30*	0,00

Çizelge 4 incelendiğinde, iki özellik açısından en önemli farklılaşma “Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak” [$t_{(328)} = 18,62$, $p < .05$] ve “Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak” [$t_{(328)} = 14,80$, $p < .05$] gibi daha çok eğitsel uygulamalara yönelik çalışmalarla

ilgili görev maddelerinde ortaya çıkmıştır. Bu durum, okul aile birliği yöneticilerinin görevleri yerine getirmede sınırlılıkları olsa da görevlerin önemini iyi derecede algıladıkları yorumunu yapmayı olanaklı kılmaktadır.

3.1.5. Yöneticilerin, Okul Aile Birliği Yönetimlerinde Görev Alma Sürelerine Göre, Görevlerinin Yerine Getirilme Düzeyi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Çalışma alt problemlerine bağlı olarak, okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin, okul aile birliği görevlerinin yerine getirilmesi ve görevlerin önem derecelerine ilişkin olarak, okul aile birliği yönetim kurulu üyelerinin görüşleri arasında yönetimde yer alma sürelerine göre görüşler arasında anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak amacıyla ANOVA Tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Okul aile birliği yönetiminde görev alan velilerin, görevlerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak, görüşleri arasında, görev alma süreleri açısından, bir görev maddesi dışında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir (Çizelge 9).

Görev süreleri bakımından görüşler arasında anlamlı farklılaşma olmamakla birlikte, küçük farklılaşmaların olduğu görev maddeleri Çizelge 9'da verilmiştir. "*Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak*" [$F_{(4-166)} = 3,14$, $p < .05$] görevinde okul aile birliği yöneticilerinin görüşleri, yönetimde bulunma sürelerine göre farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma, 5 ve daha fazla görev alan yöneticilerle, 2 ve 4 yıldır görev yapanlar arasında görülmektedir. Diğer taraftan, okul aile birliği yönetimlerinde 4 yıldır görev yapan velilerin bu madde ile ilgili görüşleri de 3 yıldır bu görevi yapanlara göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.

Bu görev ile ilgili olarak, görevi 5 ve daha fazla yıldır yürüten okul aile birliği yöneticilerin görevin yerine getirilmesi ile ilgili görüşlerine ilişkin ortalama ($\bar{X} = 2,93$), diğer velilerden daha düşüktür. 5 ve daha fazla yıldır bu görevi yerine getiren veliler bu konuda okul yönetimine yeterince yardımcı olmadıklarını düşünmektedirler. En yüksek

ortalama değer ise, 4 yıldır ($\bar{x} = 3,57$) bu görevi sürdüren velilerin görüşlerinde gözlenmiştir.

Çizelge 5. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Yerine Getirme Derecesinin Görev Alma Sürelerine Göre Ortalamaları

Okul Aile Birliği Görevleri	OAB Yönetimindeki Görev Süresine Göre Görevlerin Gerçekleşme Düzeyi Ort.					
	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl	5. yıl	Genel
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.	1,80	1,69	2,93	1,81	2,00	2,05
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	2,75	2,58	2,54	2,81	2,51	2,63
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	2,40	2,08	2,32	2,15	2,00	2,11
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	4,00	4,08	3,93	4,21	4,95	4,36
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	2,20	2,60	2,32	2,62	2,25	2,43
Okulun bina, tesis, derslik v.b. onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.	4,00	3,92	4,07	4,09	4,05	4,02
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	2,60	3,04	3,36	3,37	3,02	3,18
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	3,80	3,85	3,96	4,23	4,02	4,01
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	3,40	3,50	3,00	3,57	2,93	3,24
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	4,00	3,81	4,00	4,06	3,71	3,88
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	4,00	3,68	3,96	3,77	3,69	3,78
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	3,40	3,46	3,11	3,42	3,14	3,28
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.	3,00	3,23	3,27	3,53	3,29	3,34
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak, belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	3,75	3,88	3,67	3,91	3,73	3,78
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	3,60	3,42	3,64	3,51	3,69	3,58
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	3,60	3,62	3,64	3,66	3,46	3,57
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	3,60	3,23	3,29	3,47	3,39	3,38
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	3,00	3,13	3,14	3,40	2,95	3,15

Çizelge 5 incelendiğinde, en düşük ortalama değer ($\bar{x} = 1,69$), “*Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak*” görevi ile ilgili olarak, 2 yıldır bu görevi yürütenlerin görüşlerinde ortaya çıkmıştır. 2 yıldır bu görevi yürüten veliler bu konuda “hiç” çalışma yapmadıkları düşüncesindedirler.

3.1.6. Yöneticilerin, Okul Aile Birliği Yönetimlerinde Görev Alma Sürelerine Göre, Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyi Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul aile birliği yöneticilerinin görev sürelerine göre, görevlere ilişkin görüşlerinde, biri dışında, anlamlı farklılaşma görülmemiştir. Ancak, görevlerin önemine ilişkin görüşlerde, dört görev maddesinde farklılaşma gözlenmiştir.

Farklılaşmanın gözlemlendiği ilk madde, “*Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak*” [$F_{(4-141)} = 4,28$, $p < .05$] görevi olmuştur. Görüşler arasındaki farklılaşmanın kaynağına bakıldığında, 5 ve daha fazla süredir bu görevi yürütenlerin görüşleri, diğer tüm görüşlerle anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu gruplar görüşlerini dört puanın üzerinde bir ortalama ile ifade ederken; 5 ve daha fazla süredir bu görevi yürütenler 3,51 gibi bir ortalama değer ile ifade etmişlerdir. Bu sonuca göre, 5 ve daha fazla yıldır görevi yürütenlerin görüşleri, diğerlerinden 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşmıştır.

“*Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak*” [$F_{(4-140)} = 3,60$, $p < .05$] görevi de farklılaşmanın gözlemlendiği diğer bir maddedir. Farklılaşmanın kaynağına bakıldığında, 5 yıl ve üzeri yönetimde görev alan velilerin görüşleri, 2 ve 4 yıl alanlara göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. 4 yıldır görev yapanların görüşleri ile 3 yıldır görev yapanların görüşleri de anlamlı bir farklılık göstermektedir. En düşük ortalama değerlerin 3 yıl ($\bar{x} = 3,30$) ile 5 ve daha fazla ($\bar{x} = 3,31$) yıldır görev alanlarda gözlemlendiği bu görevi en yüksek derecede değerle ifade edenler, bu görevde birinci yılındakiler olmuştur.

Çizelge 6. Okul Aile Birliği Üyelerinin OAB Görevlerini Önemli Görülme Derecesinin Görev Alma Sürelerine Göre Ortalamaları

Okul Aile Birliği Görevleri	OAB Yönetimindeki Görev Süresine Göre Görevlerin Önem Derecesi Ortalamaları					
	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl	5. +	$\bar{X}$
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.	3,00	2,60	2,77	2,96	2,68	2,82
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	4,25	4,00	4,16	4,42	4,71	4,45
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	4,75	4,22	4,00	4,41	4,02	4,20
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	4,75	4,11	4,23	4,55	4,40	4,41
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	4,00	4,50	4,05	4,49	3,71	4,13
Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alınmasına katkıda bulunmak.	4,25	3,74	4,45	4,32	3,92	4,13
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	4,50	4,30	4,45	4,71	4,27	4,46
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	4,50	4,17	4,05	4,28	4,22	4,22
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	4,33	4,10	3,82	3,78	3,48	3,74
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	4,50	4,30	4,00	4,02	3,51	3,89
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	4,33	4,05	3,91	4,11	3,91	4,01
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	4,25	4,40	4,18	4,26	4,16	4,23
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.	3,50	3,65	4,05	3,78	3,95	3,74
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	4,25	4,45	4,19	4,40	4,02	4,24
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	4,00	4,33	4,09	3,94	3,79	3,96
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	4,25	3,85	3,30	3,91	3,31	3,59
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	4,00	4,20	4,52	4,54	4,17	4,34
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	4,25	4,15	3,95	4,40	4,05	4,18

Görüşler arasında bir diğer farklılaşma, “Okulun bina, tesis, derslik v.b. bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak” [$F_{(4-140)}= 2,88, p<.05$] görevinde ortaya çıkmıştır. Bu görev ile ilgili olarak, 2 yıldır bu görevi yürütenler görüşlerini düşük bir ortalama ($\bar{X}= 3,74$) ile ifade etmişlerdir. Görüşler arasındaki anlamlı fark, 2 ve 5 yıldır görev yapanlarla, 3 ve 4 yıldır görev yapanlar arasındadır.

3.1.7. Okul Aile Birliği Görevleri Yerine Getirilmesi ve Önemi Bütünü Açısından Görev Alma Süreleri Arasındaki İlişki

Okul aile birliği yönetimlerinde görev alan velilerin okul aile birliği görevlerinin yerine getirilmesine ilişkin görüşleri arasında, görevlerin geneline yönelik bir anlamlı fark olup olmadığına da bakılmıştır. Okul aile birliği görevlerinin yerine getirilmesi ve görevlere verilen önem derecesi bakımlarından, okul aile birliği yönetimlerinde görev alan üyelerin yönetimde görev alma süreleri bakımından, görüşleri arasında genel olarak anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir.

Çizelge 7. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilmesi İle Görev Alma Süreleri Arasındaki Farkın Anlamlılık Düzeyi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F
Gruplar arası	501,729	4	125,432	1,332	,261
Grup içi	14035,810	149	94,200		
TOPLAM	14537,539	153			

Çizelge 7 incelendiğinde, Okul Aile Birliği yönetiminde görev alan üyelerin yerine getirilme düzeyleri ile görev alma süreleri açısından görüşleri arasında, her bir maddeye ilişkin irdelemelerde de görüldüğü gibi, maddeler genel ortalaması açısından da görüşler arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir [$F_{(4-149)}=0,26, p>.05$]. Bu durum, ilköğretim okullarında okul aile birliği görevlerinin benzer şekil ve düzeylerde yerine getirildiğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Çizelge 8. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirilmesi İle Görev Alma Süreleri Arasındaki Farkın Anlamlılık Düzeyi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalama sı	F
Gruplar arası	837,813	4	209,453	1,992	,100
Grup içi	12410,350	118	105,172		
TOPLAM	13248,163	122			

Okul aile birliği yönetimlerinde görev alan ebeveynlerin görevlerin önemine ilişkin görüşleri arasında, görev alma süreleri açısından, kendilerine sunulan 18 görev maddesinden sadece üçünde anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir. Ancak görevlerin önemine ilişkin ebeveyn görüşlerine görevler toplamında bakıldığında, okul aile birliği yönetimlerinde görev alan velilerin görüşleri arasında, yönetimde görev alma süreleri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı saptanmıştır [$F_{(4-118)}=0,10, p>.05$].

3.2. Yorumlar

Çizelge 1’de yer alan veriler örneklem olarak alınan grubun evren özelliklerini yansıttığı söylenebilir. Nitekim Türkiye’de genel olarak ilköğretim okul aile birliği yönetimlerinde ağırlıkla bayanlar görev almaktadırlar. Bu durum örneklem grubunda da benzer bir dağılım olarak kendisini göstermektedir.

Okul aile birliği yönetiminde görev alan bireylerin üçte ikiden fazlasının 4 ve daha fazla yıldır yönetimde görev almaları bu konuda velilerin bir süreklilik içinde olduklarını ve deneyimleriyle üstlendikleri görevleri daha iyi ve bilgili olarak yapacaklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ardı ardına dört yıl okul aile birliği yönetiminde görev alındığı düşünülürse, daha sonraki dönemlerde de velilerin görevler üstlendikleri ve görev alma isteği içinde oldukları söylenebilir.

Okul aile birliği yönetim görevi genel olarak para, malzeme sağlama, sosyal etkinlikler olarak gözlenen bir durum olarak algılandığı yorumuna ulaşılabilir. Velilerin

eğitim ğretim etkinliklerine yönelik görevlere fazla yönelmemeleri, bu görevlerin daha çok okul yönetimi ve öğretmenlerin görevleri olarak algılamalarının bir yansımasıdır, denilebilir.

Okul aile birliği yeleri genel olarak görüşleri bakımından bir homojenlik yansıtmaktadırlar. Bu okul yönetimleri için bir avantaj olarak düşünülebilir. Böylesi bir grubun okul amaçları yönünde harekete geçirilmesinde okul yönetimlerine kolaylıklar sağlayacak bir özellik olarak görülebilir.

İlköğretim okulları okul aile birliği yönetimlerinde görev alan velilerin, görevlerin yerine getirilmesine yönelik görüşleri gibi okul aile birliği görevlerinin önemine ilişkin görüşleri de benzerlik göstermektedir. Velilerin okul aile birliği yönetimlerinde görev alma süreleri, görevleri yerine getirme ve görevleri önemli görmeleri ile ilgili görüşlerini farklılaştırmamaktadır. Böyle bir bulgu, okullarda okul aile birliği görevlerinin sadece geleneksel ve rutine yönelik görevlerde, okul yönetimlerinin belirlediği sınırlar içinde kalındığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Okul aile birliklerinde görev alan ebeveynler, deneyimleri artsa da, akçalı ve rutin işlerin ötesinde, okul geliştirme ve eğitimi geliştirmeye yönelik işlere ynelmemekte ve daha ötesi bunu önemli görmemektedirler.

BÖLÜM IV

SONUÇ ve ÖNERİLER

Aşağıda araştırma ile ilgili ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

Çalışma bulgularına dayanarak araştırma ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Okul aile birliğinde görev alan velilerin okul aile birliğinin görevlerin önemine ilişkin görüşleri, görevlerin yerine getirilme düzeyine bakılarak daha yüksek ortalama değerlerle ifade edilmiştir. Veliler görevleri çok önemli görürlerken, görevleri yerine getirilmesi daha düşük ortalama değerlerle “orta” derece ile ifade edilmiştir.

2. “Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.” Görevi okul aile birliği yöneticilerinin üst düzeyde gerçekleştirdiği görevlerin başında gelmektedir. Bu görevi önem derecesi gibi yerine getirilme ortalaması bakımından da yakın değerler olarak bulunmuştur. Bu durum, okul aile birliği yöneticilerinin genel olarak en fazla bu görevi yerine getirdiklerinin bir göstergesidir. Nitekim okul ilköğretim kullarında okul aile birliği yönetimleri daha çok sosyal etkinlikler, kermes vb. görevlerle öne çıkmakta ve akla bu görevler gelmektedir.

3. Okul aile birliği yönetimlerinin daha çok yerine getirdikleri görevlerine bakıldığında, bunların akçalı işler, fiziksel düzenlemeler ve donanımına yönelik işler olduğu gözlenmektedir. Okul aile birliği üyeleri eğitim öğretime yönelik görevlerde yer almadıkları gibi bu görevleri önemli görme dereceleri de diğer görevlere göre daha düşüktür.

4. Okul aile birliği üyelerinin görevlerin yerine getirilme düzeyi bakımından görev yaptıkları sürelele göre farklılaşmamaktadır. Ancak görevlerin önem dereceleri ile ilgili görüşler beş maddede farklılık ortaya koymaktadır. Bu durum, somut bir durumu yansıtan görevi yerine getirme algılarının yakınlık gösterdiği; daha soyut nitelikteki önem derecesinde farklılıklar olduğunu göstermektedir.

5. Okul aile birliği yönetimlerinde görev alan üyeler görev süreleri ilerledikçe, birden fazla yıl yönetimlerde görev aldıkça da görevleri yerine getirme ve önemine yönelik benzer bir görüş taşımaktadırlar. Görevde bulunma süreleri ve deneyimleri artmakla birlikte, görev algılarında bir değişme, okul aile birliğinin tüm görevlerine yönelme ve önemli görmelerinde bir farklılaşma olmamaktadır. Bu durum, okul aile birliği çalışmalarında veli temsilcilerinin görev algılarının dar ve sınırlı bir çerçevede kaldığını ortaya koymaktadır.

6. Okul aile birliklerinde 5 ve daha fazla görev yapanların görüşlerini yansıtan ortalama değerler, bu grubun özellikle görevleri önemli görme bakımından, diğer gruplara göre daha olumsuz bir tutu içindedirler. Bu durum, uzun yıllar bu görevleri yürütmenin verdiği bir rutinleşmenin yansıması olarak görülebilir.

4.2. Öneriler

1. Okul aile birliği üyeleri görev alanları hakkında yeterince bilgili değillerdir. Görev alanları ve yapabilecekleri ile ilgili olarak, okul yönetimlerince bilgilendirici görüşmeler ve eğitsel uygulamalara gidilmesi yararlı olacaktır.

2. Okul kültürünün gelişmesinde okul aile birliği çalışma ve uygulamalarının da katkısının önemli olacağı düşüncesi okul yönetimlerince önemsenmeli ve okul kültürüne katkı sağlayacak ilişkilerin geliştirilmesi yerinde olacaktır. Bu uygulamalar birer kültürel gelişim fırsatı olarak dikkate alınmalıdır.

3. Okul yönetimleri, okulda daha katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemeli, okul ile ilgili ve okul aile birliği görevleri kapsamındaki tüm işlerde okul ile birliği temsilcilerini karar ve uygulama süreçlerine katmalıdır.

4. Okul aile birliklerinde uzun süreli çalışmalar velilerde bir kanıksama, görevi yerine getirirken bir sıradanlaştırmanın ortaya çıkabileceği bulgularda gözlenmiştir. Bu nedenle, “Okul Aile Birliği Yönetmeliği”nde ard arda dört kez seçilme olanağı sağlayan yönetmelik maddesinin, “iki yıl” olarak değiştirilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

5. Bu konuda araştırma yapmayı düşünenler, okul aile birliği görevlerinin yerine getirilmesinde ortaya çıkan engeller konusunda araştırmalar yapabilirler.

KAYNAKÇA

- Açıkalm, Aytaç. *Toplumsal ve Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*, Pegem Yayıncılık, Ankara 1998.
- Aslanargun, Engin ve diğerleri, *Velilerin Okula Yönelik İlgisi Yetersizliklerinin Sebepleri*, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Yayını, Bilecik, Pazaryeri 2004.
- Aslan, F. Gülay). İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1994.
- Arslan, Ümit ve Eşref Nural. "Okul Öncesi Eğitiminde Okul- Aile İşbirliğinin Önemi". *Milli Eğitim Dergisi*. Bahar, Yıl: 32, Sayı: 162. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2004, 99-108.
- Aydın, Mustafa. *Eğitim Yönetimi*. Hatipoğlu Yayınevi, Ankara 1998.
- Başaran, İbrahim Ethem. *Yönetim*. Gül Yayınevi, Ankara 1989.
- . *Türkiye Eğitim Sistemi*, Yargıcı Matbaası, Ankara 1996.
- Başaran, S. ve Koç, F. (2001). *Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanabilmesi için Alternatif Bir Model*, EARGED, Ankara.
- Balcı, Ali. "Etkili Okul". *Eğitim ve Bilim*, Sayı: 70, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara 1988, 21-30.
- Baltaş, Acar. *Ana-Baba Okulu*. 9. basım, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001.
- Bellfield, C. R. and Levin, M. (2003). Educational Contract for Parents. *The School Administrator*, September 2003, 22-27.
- Berger, Eugenia Hepworth. "Parents as Partners in Education". *Families and School Working Together*, 6th Edition, New Jersey:Pearson Education.

- Biller, Karlheinz. "Sosyal Felsefeci olarak 21. Yüzyılın Öğretmenleri" *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı*, Milli Eğitim Basımevi. Ankara 1997.
- Binbaşoğlu, Cavit. *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını No: 2795, İstanbul 1995.
- Bursalıoğlu, Ziya. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem Yayıncılık, Ankara 1998.
- *Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek*,: PegemA Yayınları, Ankara 2000.
- Calderhead, James. "Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilebilmesi" *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı*, Milli Eğitim Basımevi. Ankara 1997.
- Celkan, Hikmet Y. "Çağdaş Eğitimin Amaçlarına İlişkin Mukayeseli Bir Araştırma". *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1*, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara 2004, 425-433.
- Crozier, Gill. "Parental Involvement: who wants it?", *International Studies in Sociology of Education*. 9 (3), 1999, 219-238.
- Çelenk, Süleyman. "Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:24, Ankara: 2003, 3-39.
- Darmanin, Mary. "When Students Are Failed: ‘love’ as an alternative educational discourse?" *International Studies in Sociology of Education*. 13 (2), 2003, 141-170.
- Doğan, Elife. Ankara Merkez İlçelerindeki İlköğretim Okullarında Okul Aile İletişim Engelleri (Keçiören Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.
- Erden, Münire. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Alkım Yayınları, Ankara 1998.
- Erdoğan, İrfan. *Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği*. Sistem Yayıncılık, İstanbul 2000.
- Erkan, Semra. "Geleceğin Eğitim Sisteminde Sınıf Öğretmenliği" *International Symposium '96 Development and Progress in Modern Teacher Education*, 30 Eylül-

4 Ekim, MEB, Hacettepe Üniversitesi ve Heidelberg Yüksek Öğretmen Okulu, 609-613, Ankara 1996.

Gernett, B. ve Jack Demaine. Education Policy And Development Of School Organization Comitte. *International Study In Sociology Of Education*. 10(2), 2000 177-190.

Gökçe, Erten. "İlköğretimde Okul Aile Birliğinin Geliştirilmesi", *IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 15-16 Ekim 1998, Pamukkale Üniversitesi Denizli, PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 7, Özel Sayı. Denizli 2000.

Grant, E. H. *Okul Aile Birliği Nedir ve Nasıl Sağlanıyor?* (Çev.: İbrahim Yurt) Güzel Sanatlar Basımevi, Ankara 1964.

Harrison, Steven. *Mutlu Çocuk*. (Çeviren, Murat Sağlam) 1.Basım, Dharma Yayınları. İstanbul 2003.

Hesapçioğlu. M. (1998). "Postmodern Çağda Eğitim Yönetimi ve Eğitim Örgütü", *Türkiye'de Eğitim Yönetimi* (Editörler: M. Hesapçioğlu. H. Taymaz). Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayını, Ankara 1998, 97-103.

İnam, Ahmet. "Aynı Çatı Altında Canlar: Aile Kavramının Bir Yorumu". *Din Öğretimi Dergisi*, Ocak-Şubat, 1992, 36-41.

Kaşıkçı, Mevlüt. "İlköğretimde Velilerle İşbirliği Kurmada Öğretmenlerin Kendi Yeterlikleriyle İlgili Görüşleri" (Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996.

Kılınçalp, Nihat. "Okul Aile Birliklerinin Etkinlikleri ve Sorunlarına İlişkin Yöneticilerinin Görüşleri" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007.

Kıncal, Remzi. "Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeyi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1991.

Martin, J., Lyn Tett, ve Helen Kay. Developing Collaborative Partnership: limits and possibilities for schools, parents and community education. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (1), 1999, 59-74.

- Martin, Jane ve Vincent, C. Parental Voice: An Exploration. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (2), 1999, 133-154.
- MEB. *Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz*. Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1973.
- Milli Eğitim Bakanlığı. "9. Milli Eğitim Şurasınca Kabul Edilen Kararlar Türk Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar", *Mesleki ve Teknik Öğretim*. Ankara 1974, 40-44.
- Ovacık, N. (1991). "Veli Olarak Anne-Babaların Eğitim İhtiyacı". *Din Öğretimi Dergisi*, Sayı: 29, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara 2005, 33-37.
- Özabacı, Nilüfer. "Öğrenci Başarısızlığının (Akademik Başarısızlığın) Nedenleri ve Bazı Pratik Çözüm Önerileri". E Özet, Eskişehir Eğitim Hizmetleri Merkezi, 1(2), Eskişehir 2005.
- Özdayı, Nilüfer. (2004). Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2004, 375-394.
- Özdemir, Servet. *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*. Pegem Yayıncılık, Ankara 1998.
- Özmen, Fatma ve Hasan Hartktı. "Denizli İlindeki İlköğretim Ve Orta Öğretim Okullarının Çevresiyle Bütünleşebilme Düzeyleri". *Milli Eğitim Dergisi*. Kış, Yıl: 32, Sayı: 165, MEB Yayınları, Ankara 2005.
- Phtiaka, H. (1999). Parental Education in Cyprus: past, present and future. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (1), 95-107.
- Reid. Ivan. ve Kevin Brain. "Education Action Zone: Mission Impossible?" *International Study In Sociology Of Education*. 13 (2). 2003, 195-214.
- Resmi Gazete *Okul Aile Birliği Yönetmeliği*. Sayı 18051, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1983.
- Simon, B.S., (2001), *Family Involvement In High School: Predictors And Effects*. Nassp Bulletin, 85 (627), 8-19.

Smith, Teresa. *Parents & Preschool*. Oxford Preschool Research Project. Vol. 6, The Hirh Scope Press, London 1980.

Şişman Mehmet. *Eğitimde Mükemmellik Arayışı*. PegemA Yayıncılık, Ankara 2006.

Şişman Mehmet ve Selahattin Turan. *Eğitim Ve Okul Yönetimi. Eğitim Kurumları Müdür Yardımcılığı Sınavlarına Hazırlık El Kitabı*. (Editör: Yüksel Özden). PegemA Yayıncılık, Ankara 2004.

Tezcan, Mahmut, (1997) *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara.

Türkmen, Şükrü. *Okullarda Yönetim Etkinlikleri*. Alp Yayınları, Ankara 2003.

Viechnicki, Karen. "Öğrenci Dosyalarının Değerlendirilmesinin Öğretmenin Sınıf İçi Etkinliklerine Olan Etkisi" (Çeviren: Gökçe, E.) *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt: 28, Sayı: 2, 351. Ankara 1997.

Vural, Birol. *Öğrenci Başarısı İçin Okul Aile Birliği*. 2. Baskı, Hayat Yayıncılık, İstanbul: 2004.

Yalçınkaya, Mustafa. "İlköğretimde Yeni Denetim Esasları." *Milli Eğitim 80. Yıl Özel Sayı*, 160, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara 2003, 351-360.

Yörükoğlu, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı*, 23. Basım, Özgür Yayıncılık, İstanbul 1998.

Yıldırım, Ali, Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara 2005.

İnternet Erişimleri:

Genç, Salih. Zeki. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_2/227-243.pdf (Erişim tarihi: 25.08.2009).

Starr, Linda. (2003). *A Dozen activities to Promote Parent Involvement*. http://www.educationworld.com/a_admin/admin1. (Erişim tarihi: 16.07.2008).

Wyatt, Tim.. School Effectiveness Research: Dead, or Dump Squip or Smouldering Fuse?
Issues In Educational Research. 6 (1), 79-112, 1996.

<http://www.iier.org.au/iier6/wyatt.html> (Erişim tarihi: 25.12.2009).

[http://www.egitimaileforum.com/forums/okul-aile-iliskisi-ve-ogrenci-basarisi-4686.html?s=4bbe8aa6295b3bf7da96c5bd796d21b2&";](http://www.egitimaileforum.com/forums/okul-aile-iliskisi-ve-ogrenci-basarisi-4686.html?s=4bbe8aa6295b3bf7da96c5bd796d21b2&) (Erişim tarihi: 25.02.2009).

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf> (Erişim tarihi: 25.02.2009).

www.newhorizons.org/trans/silver2.htm (Erişim tarihi: 25.02.2009).

www.mevzuat.meb.gov.tr (Erişim tarihi: 25.02.2008).

<http://www.yenifrm.com/archive/okul-aile-iliskisi-ve-ogrenci-basarisi-t152509.html>
(Erişim tarihi: 25.02.2009).

EKLER

EK - 1: Veri Toplama Aracı: Anket Formu

EK - 2: a) **Çizelge 6.** Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki

b) **Çizelge 7.** Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirme ve Önemli Görme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki

EK 1

ANKET FORMU

Sayın Veli,

Bu anket formu, “İlköğretim okullarında okul aile birliği görevlerinin önemi ve bu görevlerin yerine getirilme düzeyi”ni tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda, Okul Aile Birliği yönetimlerinin görevleri iki bölüm olarak verilmiştir. Birinci bölümde bu görevlerin yerine getirilme derecesi, ikinci bölümde ise görevlerin önem derecesi ile ilgili sorular verilmiştir. Sizce, bu görevlerin ne derece yerine getirildiği ve ne derece önemli olduğu ile ilgili görüşlerinizi uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz, lütfen.

Bilimsel amaçlı olarak değerlendirilecek bu çalışmada kimlik bilgileriniz ve görüşleriniz bilimsel çalışma dışında bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Bunun için adınızı yazmanıza da gerek yoktur.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Şehmuz AKAL
Yüksek lisans öğrencisi

- 1. Okulunuzun bulunduğu yer:** ( ) Merkez okulu
( ) Köy/Kasaba Okulu

- 3. Cinsiyetiniz:** ( ) Kadın ( ) Erkek

- 4. Okul aile birliği yönetiminde toplam kaç yıldır görev yapmaktasınız?**

- ( ) 1 yıl
( ) 2 yıl
( ) 3 yıl
( ) 4 yıl
( ) 5 yıl ve üstü

Aşağıda Okul Aile Birliği'nin görevleri verilmiştir. Bu görevlerin yerine getirilme derecesini uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz, lütfen.

Okul Aile Birliği Görevleri	Görevlerin Yerine Getirilme Derecesi				
	Pek çok	Çok	Orta	Az	Hiç
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.					
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.					
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.					
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.					
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.					
Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.					
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.					
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.					
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.					
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.					
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.					
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.					
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.					
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.					
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.					
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.					
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.					
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.					

Aşağıda Okul Aile Birliği'nin görevleri verilmiştir. Bu görevleri önemli görme derecenize ilişkin görüşlerinizi uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz, lütfen.

Okul Aile Birliği Görevleri	Görevlerin Önem Derecesi				
	Pek çok	Çok	Orta	Az	Hiç
Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.					
Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.					
Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.					
Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.					
Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.					
Okulun bina, tesis, derslik, laboratuvar, atölye, teknoloji sınıfı, salon ve odaları ile bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, teknolojik donanımlarının yenilenmesine, geliştirilmesine, ilave tesis yaptırılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.					
Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.					
Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.					
Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.					
Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.					
Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.					
Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.					
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.					
Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak. Belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.					
Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.					
Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.					
Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.					
Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.					

Anket bitmiştir, teşekkür ederim.

EK 2 – Anova Sonuçları

Çizelge 9. Okul Aile Birliği Görevlerinin Yerine Getirme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki

GÖREVLER	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort	F	Sig.
1. Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, velilerle işbirliği yapmak.	Gruplarasası	1,792	4	,448	,423	,792
	Grup içi	175,728	166	1,059		
	Toplam	177,520	170			
2. Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulu kararlarını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	Gruplarasası	2,097	4	,524	,445	,776
	Grup içi	194,309	165	1,178		
	Toplam	196,406	169			
3. Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	Gruplarasası	,962	4	,241	,240	,915
	Grup içi	165,044	165	1,000		
	Toplam	166,006	169			
4. Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	Gruplarasası	14,722	4	3,680	3,142	,016*
	Grup içi	194,448	166	1,171		
	Toplam	209,170	170			
5. Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	Gruplarasası	1,521	4	,380	,342	,850
	Grup içi	184,771	166	1,113		
	Toplam	186,292	170			
6. Okulun bina, tesis, derslik, v.b. eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.	Gruplarasası	1,856	4	,464	,704	,590
	Grup içi	108,144	164	,659		
	Toplam	110,000	168			
7. Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu v.b. eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	Gruplarasası	6,422	4	1,606	1,526	,197
	Grup içi	173,631	165	1,052		
	Toplam	180,053	169			
8. Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	Gruplarasası	1,567	4	,392	,503	,733
	Grup içi	127,593	164	,778		
	Toplam	129,160	168			
9. Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	Gruplarasası	2,936	4	,734	,716	,582
	Grup içi	167,040	163	1,025		
	Toplam	169,976	167			
10. Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	Gruplarasası	2,986	4	,747	,573	,682
	Grup içi	214,919	165	1,303		
	Toplam	217,906	169			
11. Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	Gruplarasası	1,371	4	,343	,389	,816
	Grup içi	146,313	166	,881		
	Toplam	147,684	170			
12. Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	Gruplarasası	6,741	4	1,685	1,620	,172
	Grup içi	170,561	164	1,040		
	Toplam	177,302	168			
13. Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan v.b. yerleri işletmek veya işletmek.	Gruplarasası	2,466	4	,617	,525	,718
	Grup içi	193,940	165	1,175		
	Toplam	196,406	169			

14. Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak, belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	Gruplararası	3,919	4	,980	1,170	,326
	Grup içi	138,970	166	,837		
	Toplam	142,889	170			
15. Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	Gruplararası	5,107	4	1,277	1,141	,339
	Grup içi	184,546	165	1,118		
	Toplam	189,653	169			
16. Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	Gruplararası	1,515	4	,379	,467	,760
	Grup içi	134,590	166	,811		
	Toplam	136,105	170			
17. Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	Gruplararası	,547	4	,137	,184	,946
	Grup içi	123,079	166	,741		
	Toplam	123,626	170			
18. Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	Gruplararası	3,296	4	,824	,969	,426
	Grup içi	139,414	164	,850		
	Toplam	142,710	168			

Çizelge 10. Okul Aile Birliği Görevlerinin Önemli Görülme Düzeyleri İle OAB Yönetim Kurulu Üyelerinin Görev Süreleri Bakımından Görüşleri Arasındaki İlişki

GÖREVLER	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	Sig.
1. Öğrencileri, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile Atatürk İnkılâp ve İlkeleri doğrultusunda yetiştirmek üzere okul yönetimi, öğretmenler, velilerle işbirliği yapmak.	Gruplararası	2,851	4	,713	,427	,789
	Grup içi	238,791	143	1,670		
	Toplam	241,642	147			
2. Okulun amaçlarının gerçekleştirilmesine, stratejik gelişimine, fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulu kararlarını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.	Gruplararası	9,755	4	2,439	,321	,863
	Grup içi	1055,683	139	7,595		
	Toplam	1065,438	143			
3. Kurs ve sınavlar ve seminer ve benzeri eğitsel etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	Gruplararası	5,977	4	1,494	2,551	,042
	Grup içi	81,995	140	,586		
	Toplam	87,972	144			
4. Müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri sosyal etkinliklerde okul yönetimi ile iş birliği yapmak.	Gruplararası	3,896	4	,974	1,662	,162
	Grup içi	83,220	142	,586		
	Toplam	87,116	146			
5. Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini ve desteklenmesini sağlamak.	Gruplararası	18,766	4	4,692	4,895	,001
	Grup içi	137,045	143	,958		
	Toplam	155,811	147			
6. Okulun bina, tesis, derslik, v.b. eklentilerinin bakım ve onarımlarının yapılmasına, eğitim-öğretime destek sağlayacak araç-gereç ve yayınların alımına katkıda bulunmak.	Gruplararası	9,207	4	2,302	2,882	,025
	Grup içi	111,800	140	,799		
	Toplam	121,007	144			
7. Eğitim-öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu v.b. eğitim ortamlarının, kamu yararı doğrultusunda kullanılmasını sağlamak.	Gruplararası	5,377	4	1,344	2,012	,096
	Grup içi	94,881	142	,668		
	Toplam	100,259	146			
8. Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak.	Gruplararası	1,212	4	,303	,443	,777
	Grup içi	95,114	139	,684		
	Toplam	96,326	143			
9. Okulda uyulması gereken kurallar hakkında velileri bilgilendirmek ve onlarla iş birliği yaparak, zararlı alışkanlık ve eğilimlerin önlenmesi için okul yönetimine yardımcı olmak.	Gruplararası	7,568	4	1,892	1,750	,142
	Grup içi	153,548	142	1,081		
	Toplam	161,116	146			
10. Milli bayramlar, anma, kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek tören ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmak.	Gruplararası	13,887	4	3,472	4,283	,003
	Grup içi	115,924	143	,811		
	Toplam	129,811	147			
11. Öğrencilere sağlık ve temizlik alışkanlıkları kazandırmada alınacak ortak tedbirler için katkı sağlamak.	Gruplararası	1,558	4	,389	,421	,793
	Grup içi	130,442	141	,925		
	Toplam	132,000	145			
12. Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında okul yönetimine yardımcı olmak.	Gruplararası	,943	4	,236	,239	,916
	Grup içi	141,246	143	,988		
	Toplam	142,189	147			
13. Okula yapılan ayni ve nakdi bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan v.b. yerleri işletmek veya işletmek.	Gruplararası	7,730	4	1,932	1,694	,155
	Grup içi	156,249	137	1,141		
	Toplam	163,979	141			
14. Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, okula ve imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi-manevi destek sağlamak, belirlenen kardeş okullara katkıda bulunmak.	Gruplararası	4,821	4	1,205	1,300	,273
	Grup içi	130,720	141	,927		
	Toplam	135,541	145			

15. Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.	Gruplararası	4,762	4	1,190	1,455	,219
	Grup içi	119,437	146	,818		
	Toplam	124,199	150			
16. Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.	Gruplararası	13,902	4	3,476	3,607	,008
	Grup içi	134,898	140	,964		
	Toplam	148,800	144			
17. Eğitim-öğretimi geliştirmek amacıyla çalışma komisyonları oluşturmak.	Gruplararası	5,090	4	1,273	2,245	,067
	Grup içi	79,351	140	,567		
	Toplam	84,441	144			
18. Eğitim-öğretimi geliştirici diğer etkinliklere katkı sağlamak.	Gruplararası	4,164	4	1,041	1,563	,187
	Grup içi	93,891	141	,666		
	Toplam	98,055	145			